

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Udržování rodinných rituálů v 21. století.

bakalářská práce

Autor práce: Pavla Dvořáková
Studijní program: Sociální práce ve veřejné správě
Studijní obor: Sociální práce a sociální politika
Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková, Ph.D

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na to, jaký význam přikládají rodiny v 21. století rodinným rituálům a jaké rituály se snaží dodržovat.

V první, teoretické části jsou definovány a vysvětleny důležité pojmy týkající se rituálu, tradice a jejich význam v životě lidí. Druhá polovina, teoretické části se zabývá rodinou: jednotlivými typy rodin, historií a vývoj rodinného života podle Lawrence Stona. Následně se zabírám dělení přechodových rituálů podle Gennepa. Nedílnou součástí teorie je také dělení rituálů v rodině a rituály v průběhu dne. V kategorii kalendrické rituály jsou vybrány a popsány symboly nejdůležitějších svátků v roce jako jsou Vánoce a Velikonoce. Poslední část obsahuje zaniklé a nové rituály a do této oblasti jsem zařadila 1. Máj, Valentýn, Dušičky a Halloween.

Druhá oblast, bakalářské práce obsahuje praktickou část, ve které je na začátku uveden cíl práce, který je zjistit, jaké tradice se v současné společnosti přenášejí z generace na generaci, zda se stále dodržují; které tradice zanikly a popřípadě, které nově vznikly. Dále jaký význam mají rituály v dnešních rodinách, popsat podobu a užívání každodenních a každoročních rituálů v současné rodině. Cíl práce obsahuje výzkumnou otázku, která zní: jaký význam mají rodinné rituály a dodržování tradice v současné rodině? V tomto výzkumu byla použita metoda kvalitativního výzkumu polostrukturovaného rozhovoru. Volba komunikačních partnerů byla provedena prostřednictvím volného výběru. Dotazovaných rodin bylo 10, jednotlivé rodiny se od sebe lišily vzděláním rodičů. Jedna část se skládala z vysokoškolských rodin a druhá část s výučním oborem. Všem dotazovaným bylo pokládáno stejné množství otázek na určité téma. Na začátku rozhovorů byli komunikační partneři informováni o průběhu výzkumu a o důsledku používání získaných dat pro výzkum. Rozhovory byly prováděny v období dvou měsíců. Jeden rozhovor trval v rozmezí 30-60 minut, kdy jednotlivé odpovědi byly zaznamenávány na papír a následně přepsány a vloženy do přílohy. Rozhovory probíhaly na místech, které si komunikační partneři určili sami, pokaždé v přirozeném prostředí, kde se cítili dobře a mohli povídat o svém soukromí.

Témata obsahující rozhovor byla rozdělena do 7 kategorií: základní informace, rodinné rituály, rodinné paměti, náboženství a víra, Velikonoce, Vánoce, nově vzniklé a zaniklé rituály. Po důkladném prostudování a porovnání se zjišťovaly podobnosti a rozdíly.

Výsledky toho výzkumného šetření vypovídají o tom, že zkoumaný soubor vysokoškolských rodin přikládá velký význam rodinným rituálům, což pro ně znamená sešlost celé rodiny, čas pohody, klidu a lásky. Oproti komunikačním partnerům s výučním listem, kteří nepřikládají rodinným rituálům velkou hodnotu, i přesto že pro ně znamenají: společně strávené večery, teplo domova, společné dovolené a oslavy svátků. Důležitým aspektem dodržování rodinných rituálů je zavedený řád v rodině, který se ale odráží od zaměstnání rodičů. Z důvodu časové vytíženosti jsou také v jednotlivých rodinách omezeny rodinné rituály.

Výzkum také potvrdil dodržování jednotlivých tradic, které si přinášejí z původních rodin, převážně v oblasti Velikonoc a Vánoc. Odbourávají se ale tradice související s náboženstvím. Tato společnost odmítá zavádění nových rituálů do rodiny a zůstává raději u tradičních zvyků.

Práce měla směřovat k zjištění hodnot a významu českých tradic v současné rodině, kdy prostřednictvím uspěchané doby nemáme čas se zastavit a prožít klidné dny s rodinou, s tímto úzce souvisí problém rodinného zázemí a celkové soudržnosti rodiny.

Klíčová slova:

Rodina, rituály, tradice, rodinné rituály, význam rituálů.

Abstract

This bachelor thesis is focused on the topic which values are attached by families to family rituals in the 21st century and which rituals they try to keep.

In the first half of the theoretical part there are some definitions and explanations of some important terms related to rituals, traditions and their importance in people's life. The second half of the theoretical part deals with a family: different types of families, history and evolution of family lives by Lawrence Stone. Then I deal with the sorting of transition rituals by Genep. The sorting of family rituals and rituals done during a day is also an integral part of the theory. In the category of calendric rituals some symbols of the most important holidays in the year (such as Christmas and Easter) are chosen and described. The last part contains some extinct and new rituals - e.g. the 1st May, Valentine's Day, All Souls Day and Halloween are included.

The second part of the thesis contains the practical part. The aim of the thesis, which is given at the beginning, is to find out, which traditions are handed down from generation to generation in contemporary society, if they are kept, which traditions disappeared and which have come into existence. Furthermore, I deal with the importance of rituals in contemporary families and with describing a form and use of daily and annual rituals.

The aim of the work includes this research question: How important are family rituals and traditions in contemporary families? A qualitative research method of semi-structured interview was used in this research. The respondents were chosen by free choice. There were 10 interviewed families, each family differed in parents' education. The first part consisted of families, whose members have a university degree and in the second part people are apprenticed. All interviewees were asked the same number of questions on a specific topic. At the beginning of the interview, respondents were informed about the research process and the result of the use of the data for the research. Interviews were conducted in a period of two months. One interview lasted during 30-60 minutes, when individual responses were recorded on paper and then transcribed and inserted into Annex. The interviews were held in places that respondents identified

themselves, always in natural environment where they felt comfortable and were able to talk about their privacy.

Topics containing the interview were divided into 7 categories: basic information, family rituals, family memories, religion and belief, Easter, Christmas, new and extinct rituals. Similarities and differences were identified after a careful study and a comparison.

The results of the survey reveal that the families having a university degree attach great importance to family rituals, which means to spend time together, then time of contentment, peace and love. Compared to respondents with apprentice who do not attach much value to family rituals, even if that means to them: evenings spent together, warmth, shared holiday celebrations and holidays. An important aspect of a respect for family rituals is an established order in a family, but that is reflected by employment of parents. Due to time utilization family rituals are also limited in individual families.

This research also confirmed compliance with the various traditions that can bring out the original families, mostly at Easter and Christmas. But traditions associated with areligion are reduced. This society refuses the introduction of new rituals to a family and still prefers the traditional customs.

This work should aim to identify the values and importance of Czech traditions in a contemporary family, when through the hectic time we do not have time to stop and spend a quiet day with a family. This fact is closely related to problems of family background and family cohesion.

Key words:

Family, rituals tradition, family rituals, the meaning of rituals.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2013

.....

Pavla Dvořáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Martině Hruškové, Ph D., za cenné rady, připomínky a trpělivost při vedení této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem zúčastněným komunikačním partnerům za poskytnutí rozhovorů a všem ostatním ochotným lidem za jejich podíl při jejím zpracování a mým blízkým za pomoc a podporu.

Obsah

Úvod.....	10
1. Současný stav.....	12
1.1. Tradice.....	12
1.2. Rituál.....	14
1.3. Rodina.....	16
1.3.1. Typy rodiny.....	16
1.3.2. Historie rodiny.....	17
1.3.3. Vývoj rodinného života.....	17
1.4. Přechodové rituály.....	19
1.4.1. Rozdělení rituálů podle Gennepa:.....	19
1.4.2. Typy přechodových rituálů.....	20
1.5. Rituály v rodinách.....	23
1.5.1. Základní procesy.....	23
1.5.2. Rituály v průběhu dne.....	24
1.5.2.1. Rodinné oslavy.....	25
1.5.2.2. Rodinný kodex.....	26
1.5.2.3. Uchovávaní předmětů.....	26
1.6. Kalendrické rituály.....	28
1.6.1. Vánoční rituály.....	28
1.6.2. Velikonoční rituály.....	31
1.7. Nové a zanikající tradice.....	33
1.7.1. 1.Máj.....	33
1.7.2. Sv. Valentýn.....	33
1.7.3. Halloween.....	34
1.7.4. Dušičky.....	35
2. Cíl práce a výzkumné otázky.....	36
2.1. Cíl práce.....	36
2.2. Výzkumná otázka.....	36
V souvislosti s cílem práce byla stanovena následující výzkumná otázka:.....	36
3. Metodika.....	37
3.1. Metody a techniky použité pro směr dat.....	37
3.2. Charakteristika výzkumného souboru.....	38
3.3. Tabulka 1: Základní informace.....	39
4. Výsledky.....	40
4.1. Tabulka 2: Rodinné rituály.....	40
4.1.1. Tabulka 2.1.: Pracovní den.....	41
4.1.2. Tabulka 2. 2.: Víkend.....	42
4.2. Tabulka 3: Rodinné paměti.....	43
4.3. Tabulka 4: Náboženství a víra.....	44
4.4. Tabulka 5: Velikonoce.....	45
4.5. Tabulka 6: Vánoce.....	46
4.5.1. Tabulka 6.1.: Štědrý večer.....	47
4.6. Tabulka 7: Zaniklé a nově vzniklé rituály.....	48
5. Diskuze.....	49

6. Závěr.....	56
7. Seznam použitých zdrojů	58
8. Přílohy	62
Příloha 1: Přepis rozhovorů – vysokoškolsky vzdělání komunikační partneři.....	63
Příloha 2: Přepis rozhovorů - komunikační partneři s dokončeným učebním oborem	76

Úvod

Bakalářská práce na téma udržování rituálů v 21. století jsem si vybrala proto, že jsem přesvědčena, že rodinné rituály jsou součástí života všech lidí a v dnešní uspěchané době jsou opomíjené.

Jejich přítomnost bezpodmínečně ovlivňuje náš život a součástí historického vývoje se jejich povaha vyvíjí a mění. Například v pravěku lidé nacházeli v rituálech existenční jistotu. V té době byly rituály zaměřené spíše na magický charakter, na kterém závisela jejich obživa a život. Rituály v dnešní podobě jsou spíše brány jako samozřejmost a lidé si je často nepřipouští. Díky rituálům a tradicím si můžeme uvědomit pocit sounáležitosti své generace, národu, kultury a zároveň si všimnout určité odlišnosti od ostatních.

Rituál chápeme jako něco, co se periodicky opakuje a je spojeno s celou rodinou. Můžeme je rozdělit do různých kategorií, od kalendrických po každodenní rituál, nebo například podle Gennepa, který se zaměřuje na dělení rituálů podle životních etap. V každodenních rituálech najdou všichni svoji tradici ať je to snídane, společný oběd, odpolední káva, sportovní aktivity nebo večerní uspávání. Dodržování těchto zvyků je významným výchovným prostředkem.

V dnešním hektickém životě jsou děti už od mala tlačeny na výkon a do kariery. Problémem se v takových rodinách stává nedostatek času a klidu pro osobní rozhovory a z časových důvodů i nedostatek společných rodinných chvil. Zavedením rituálu by mělo za úkol zorganizovat den, zajistit pocit bezpečí a jistoty a zpevnit rodinné vztahy, které v dnešní společnosti jsou v destruktivní fázi.

Za poslední pár let se společnost odklonila od duševních hodnot a přiklonila se k materiální části. Tradice a zvyky se posouvají do pozadí a přestává se jim přikládat význam. Postupně se vytrácejí a pronikají nové netradiční svátky, které si nechceme připustit, ale vlivem okolností vstoupí do našich životů nevědomky a vytěsňují naše zažitá tradice, které jsou předávány z generace na generaci.

Jeden z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala jako bakalářskou práci, je zjistit jaké tradice u nás zůstávají a předávají se dalším generacím a jakou hodnotu dnešní společnosti přidává dodržování rituálů. Touto prací bych chtěla upozornit na ubývající okamžiky společné strávené s rodinou, které jsou v dnešní době ty nejvzácnější.

1. Současný stav

1.1. Tradice

Pojem tradice se interpretuje v mnoha případech odlišně. Hartl a Hartlová ve svém Psychologickém slovníku vysvětluje pojem tradice jako: jakýkoli společenský zvyk, víra, procházející generacemi; může platit též o institucích i technologiích apod., např. černobíle kostičkované cvilinkové pracovní obleky řezníků (9).

Další definice z Nového akademického slovníku slov A-Z je formulována: jako souhrn společenských, kulturních aj. ustálených zvyků, obyčejů, pravidel, které jsou zachovány pokoleními a jejich myšlenky jsou přenášeny z generace na generaci. Zděděné zvyky, způsoby, zvyklosti jsou přenášeny ústním podáním popřípadě zprávami (15).

Ve Slovníku cizích slov pro nové století je tradice vyložena jako: soubor jednotlivých forem národního kulturního dědictví; či dlouhodobá zvyklost. Dále to může být v židovské a křesťanské teologii soubor pouček a pravidel opírajících se o historický vývoj, nikoliv o Bibli. Tradice může být chápána jako právně skutečný nebo symbolický převod vlastnictví k movité věci (32).

Slovo tradice pochází z latiny, jeho původ vychází ze slov traditio nebo tradere a vzniklo složením slov trans (přes) a dare (dávat), což v překladu znamená předávat, dnes zpravidla v okruhu mezigeneračního předávání, kde se předává převážně poznání, schopnosti, zvyky, mravy v rámci kultury nebo skupiny. K tradici přiřazujeme převážně to, co je běžné a obvyklé a dále i umění, rituály, morální pravidla a recepty na přípravu jídel (14).

Význam tradice se často mění vlivem působení skupin, které vytvářejí odchylky od původních definic. Jako příklad můžeme uvést křesťanskou terminologii slova tradice, kde je její význam chápán spíše jako předávání katolických hodnot a ideálů, víry, výklad Písma (14).

Za poslední roky se objevily skupiny lidí, které berou tradice spíše za přítěž a jejich dodržování je jim na obtíž. Neuvědomují si základní úkoly tradic, rituálů ani zvyků.

Důležitá stránka těchto úkolů je emotivní pouto, které podporuje průběh nejrůznějších rituálů. Nezáleží na tom, jestli je to náboženský, politický či sociální obřad, u každého se utužuje pocit solidarity. Pokud dotyčný nedodržuje nepsaná pravidla, která jsou brána za závazná, vyřadí se sám ze společnosti. I když si to člověk neuvědomuje, vyřazený rituál nahradí často nevědomky novým rituálem (20).

V jednotlivých tradicích se uchovávají určité hodnoty jako je úcta k rodičům, starost o děti, vzájemná pomoc, spolupatříčnost, úcta k mrtvým, demonstrace stability rodiny či nerozlučitelnosti manželství (27).

Sociolog Jan Keller mluví v kontextu s tradičními svátky o posilování integrity společnosti, dále o získání jistoty pro současnost a naději do budoucnosti. Podle Jana Assmanna se ve společnosti svátky dělí na čas všední a nevšední a zajišťuje soudržnost dané skupiny v prostoru a času (27).

Z tradiční kultury vychází dva cykly, z nichž se odvíjí většina zaniklých i dochovaných projevů obyčejové tradice. Tyto cykly se nazývají rodinné cykly a cykly výročních obyčejů. Do výročních cyklů patří v jarním období Velikonoce, letní a podzimní hody a vinobraní, v zimě Vánoce a masopust. Do rodinných cyklů jsou zařazeny hlavně svatby a oslavy související s narozeninami a smrtí (27).

Známky tradiční kultury v dnešní době, ať už v jakékoliv poloze zasahují pouze do určité skupiny. Dnes tedy kolektivní vědomí nehraje hlavní roli, ale často se s konkrétní tradicí identifikuje větší část komunity. Přítomnost výročních tradic se liší lokálně a regionálně, působí na ně i etnické a historické okolnosti a rajonizační okolnosti existence konkrétního zvyku (27).

Lidová tradice jsou rozdělovány také na rodinný a kalendářní obřadní folklor, jejich základním prvkem jsou cyklický a periodický charakter, který se váže na konkrétní období v roce. V závislosti na každoročně opakované tradici se uchovává její obsah a forma (37).

Významy jednotlivých dnů vznikly odlišně. Například dny, které patří do pohanského a křesťanského náboženství jsou pevné a slaví se stejný den jako každý rok. Naopak jiné svátky a slavnostní dny jsou pohyblivé, to znamená, že se mění každý rok.

Tyto svátky jsou závislé na posunu rovnodennosti a slunovratu, patří do nich převážně pohanské tradice ale i církevní cykly velikonočních svátků (28).

1.2. Rituál

Pojem rituál lze podle Hartla a Hartlové formulovat jako: pravidelné, pevnou kultickou tradicí stanovené opakování bohoslužebných nebo magických úkonů, definice může znít i jako: obřad, sled slov nebo činů, které vedou k uskutečnění daného cíle. Rituál můžeme také brát jako: vrozené chování v etologii, které musí proběhnout v přesném sledu, např. namlouvací rituály, dále může být vysvětlováno u nutkavé neurózy sled úkonů, které musejí být provedeny, aby se dosáhlo odstranění napětí; někdy znesnadňují praktickou činnost (složitá oblékání, mytí), jindy nemocnému umožňující např. vůbec usnout nebo odejít z domova (9).

Kraus vysvětluje rituál jako: slavnostní zvyk, zvyklost, obřad nebo dále jako: soubor předpisů a zvyklostí pro výkon bohoslužeb; liturgická kniha s těmito předpisy (15).

Další interpretace rituálů podle encyklopedie zní: ustálený model individuálního nebo kolektivního způsobu chování, který je založen na všeobecných pravidlech přijatých v rámci dané sociální komunity, a to buď vnucených, nebo tradičních (19).

Působením etologie využívá psychologie i jiné vědy nový pojem rituál, který je myšlen ve smyslu nejrůznějších úkonů uskutečňující se podle předem určených pravidel (30).

Symbolické rituály používáme v každodenním životě. Jako příklad můžeme uvést smeknutí klobouku, jako projev úcty sklonění hlavy, potřesení rukou. U těchto příkladů nepoužíváme žádné slovní symboly, nýbrž provádíme symbolické jednání (6).

V etologickém významu je rituál brán např. spleť „namlouvání“ samečka a samičky u ryb, ptáků i savců, výjimka není ani u člověka. Psychologie a sociologie se zaměřuje na přechodové rituály, jakými jsou v tradiční společnosti obřady přijímání mezi dospělými, sňatek, křest (30).

Říčan zařazuje do rituálu např.: soudcovský talár, olympijský oheň, slavnostní přípitek, udělení vyznamenání, nošení vyznamenání i odnětí vyznamenání, pozdrav, složení lékařského slibu apod. (3).

Jejich funkce jsou:

- Podpoření pocitu sounáležitosti k většímu celku
- Napomáhání pocitu vlastní hodnoty, jde – li o osobní nebo rodinné rituály
- Poskytování bezpečí
- Orientace v čase (16)

1.3. Rodina

Příroda si jasně vymezila obsah rodiny a ta je chápána jako nejstarší a nejpřirozenější ze všech společenství. Rodina představuje základní jednotku státu i společnosti, neboť lid a národ je složen z mnoha rodin (26).

Pojem rodina je Hartlem a Hartlovou interpretována jako společenská skupina, kterou svazuje manželství nebo pokrevní vztahy, odpovědnost a vzájemná pomoc (9).

Jedna z dalších definic vysvětluje rodinu tak, že rodina je institucionalizovaná bio-sociální skupina, která se skládá přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví a nemá mezi sebou pokrevní pouto (38).

Rodinu tvoří část osob, které jsou v přímém příbuzenském vztahu a dospělí jedinci jsou zodpovědní za výchovu dětí. Příbuzenský vztah představuje spojitost mezi jedinci, jenž je vytvořen sňatkem nebo pokrevními vazbami v otcovské či mateřské linii (7).

1.3.1. Typy rodiny

V dnešní společnosti mluvíme o 4 typech rodin: nukleární, rozšířená, vícegenerační a neúplná rodina. Základem nukleární rodiny jsou dospělí manželé, kteří žijí ve stejné domácnosti společně s vlastními nebo adoptivními dětmi. Tato rodina byla ve většině tradičních společností rozšířena do širších příbuzenských vztahů (7).

Pojem rozšířená rodina vysvětlujeme následovně: je to rodina, kde žijí ve společné domácnosti kromě obou rodičů a jejich dětí i další blízcí příbuzní. V této rodině se mohou vyskytnout např. prarodiče, bratři a sestry se svými manželskými partnery, tety synovci atd. (7).

V dřívějších dobách byla zvykem vícegenerační domácnost, tedy rozšířený typ rodiny, v níž se v důsledku vysoké úmrtnosti ve středním věku dosti často obměňovalo složení rodičovského páru (25).

Postupem času se vedle nukleární rodiny začala objevovat domácnost s jedním dospělým, většinou s matkou. Podíl domácností neúplných rodin se zdvojnásobil a tento podíl domácností stále roste (25).

1.3.2. Historie rodiny

Myšlenka sociologů, že v předmoderní době převládaly v západní Evropě rodiny rozšířeného typu, byla vyvrácena novým výzkumem, který zjistil, že v evropských podmínkách se dlouho vyskytují převážně rodiny nukleární. Před moderní dobou byly sice rodiny v průměru větší než dnes, ale rozdíl nebyl tak radikální (7).

Děti často od sedmi nebo osmi let musely pracovat s rodiči, většinou na poli, některé odcházely už v mladém věku z domova, vypomáhat v jiných domácnostech nebo se vyučit řemeslu. Po odchodu se s rodiči málokteré dítě setkalo (7).

Moderní rodina je charakteristická párovou domácností, zde je přirozená a převládající forma rodiny tvořená mužem a ženou, která je doplněna dětmi. Moderní rodina je ale náchylnější k rozpadu. Děti se svobodněji rozhodují při volbě povolání, partnera i při vyčlenění z nukleární rodiny. Tato rodina se stala otevřenější vůči sociálním i technologickým inovacím. Jednotlivý vývoj přešel od tradiční velké rodiny k nukleární, párové monogamické rodiny, která se skládá ze dvou dětí (26).

Rodina se vyznačuje tím, že poskytuje od narození bezpečí a jistotu. U dítěte dochází k primární socializaci a získává důležité informace z okolního světa (38).

Model ženy v postmoderní rodině je kritizován ženským sociálním hnutím – feminismus. Stabilita manželství je narušena a díky zákonu je možnost rozvod dohodou. Rozvijí se soužití mimo manželství, svatba je téma tehdy, když lidé chtějí mít děti (31).

V této době je propagována velká romantická láska, kdy se využívá první příležitost zamilovat se do někoho jiného. V tomto okamžiku se rozhodnou pro rozvod, který otevírá cestu pro novou lásku, nové manželství a pocit štěstí. Přejchod moderní rodiny k postmoderní rodině je charakteristický tím, že vztahy samy o sobě nemají hodnotu. Lidé se zaměřují na to, aby byli šťastní za sebe, šťastná rodina je přitahuje méně (31).

1.3.3. Vývoj rodinného života

Lawrence Stona, který se zabíral historickou sociologií, se zaměřil na vývoj rodinného života v Evropě od tradičních forem až po moderní a rozšířil 3 fáze v dané etapě od 16 do 19 st. (7).

Podle jednotlivých fází Stona v první fázi převažuje nukleární rodina, která žije v malých domácnostech, je zde patrný blízký vztah se svou komunitou a příbuznými. Lidé neusilovali o citovou blízkost, která nás dnes spojuje s rodinným životem. Pohlavní styk v manželství byl brán jako povinnost k zplazení dítěte (7).

Volba partnera a jiných aspektů byla pod dohledem a v zájmu rodičů, popřípadě příbuzných nebo celé obce (7).

Druhá etapa, můžeme jí nazývat jako přechodnou, se vyskytla v první polovině 17. do počátku 18. století. Vzhledem k tomu, že tato forma převažovala jen ve vyšších vrstvách, měla i tak velký význam a rozšířila se do celé společnosti. Hlavní změnou zde byly rodinné vazby, které se oddělily od ostatních příbuzenských či sousedských, roste autoritativní pravomoci otce, důraz se klade na mateřskou a rodičovskou lásku a nukleární rodina se stala vymezenou jednotkou (7).

Ve třetí fázi se zrodil typ rodinného života, který je nám nejbližší a známe ho ze současné západní společnosti. V rodině nesmí chybět úzká citová vazba, která je v určitém soukromí a zaměřuje se na výchovu dětí. V této fázi je důležitý citový individualismus, který je založen na svobodné volbě partnerů, jež vychází z romantické lásky nebo sexuální přitažlivosti. V průběhu jednotlivých fází se oddělilo pracoviště od domova a skončilo místem výroby hmotných statků, místo toho zde vzniká spotřeba hmotných statků (7).

1.4. Přechodové rituály

Přechodové rituály mají za úkol usnadnit proces změn, či významné životní zlomy. Do těchto rituálů patří svatba, narození dítěte, křest, vstup dítěte do školy, odchod do důchodu či přijetí smrti v rodině a rituály spojené se smrtí a umíráním (23).

Už jen to, že člověk žije, vyžaduje postupné přecházení z jedné zvláštní společnosti do druhé a od jednoho společenského postavení k druhému- takže se život člověka, skládá ze sledu různých etap: narození, společenské dospívání, sňatek, otcovství, třídní postup, specializace zaměstnání a smrt, jejichž konce a začátky tvoří celky téhož rázu (8).

1.4.1. Rozdělení rituálů podle Gennepa:

Sympatetické rituály a kontaktní rituály

Sympatetické rituály působí na dálku. Jejich základ se opírá o víru v působení podobného na podobné, opaku na opak, nádoby na obsah a naopak, části na celek a naopak, napodobeniny na skutečný předmět nebo bytost a naopak, slova na čin. Kontaktní rituály působí přímo na jedince (8).

Přímé rituály a nepřímé rituály

Rituál působí přímo nebo nepřímo. Přímý rituál má okamžitou účinnost bez zásahu autonomního činitele, např. prokletí, uhrnutí atd. Naopak nepřímý rituál je jakýsi počáteční úder, při kterém se uvádí do pohybu autonomní nebo zosobněná síla nebo síly jiného rázu, například démon, božstvo, které zasahuje ve prospěch osoby, která rituál provedla např. modlitba (8).

Pozitivní a negativní

Pozitivní rituál znamená převést vůli v čin. Snaží se dosáhnout nějakého účinku. Negativní rituály lze nazývat i tabu. Těmto rituálům jde o to, aby se jistých účinků vyhnul (8).

Překážka zůstává, když se pokoušíme interpretovat rituál. Zde jeden rituál můžeme, vykládat různými způsoby a jedna interpretace může platit i pro několik rituálů (8).

Přechodové rituály se dělí: rituály odluky, rituály pomezí a rituály sloučení. Rituály odluky nazýváme také preliminární (odloučení), najdeme převážně v pohřebních obřadech, slučovací neboli postliminární (sloučení, přijetí) rituály v obřadech svatebních, pomezí = prahové (pomezí) mají význam při těhotenství, zasnubách, iniciaci nebo naopak mohou být zredukovány na minimum při adopci, při druhém porodu (8).

1.4.2. Typy přechodových rituálů

Gennep se zaměřuje na rituály spojené s životními etapami (8).

Těhotenství, narození dítěte; rituál dětství

Toto období jde přesně podle Gennepovu schématu, začíná pobytem na pomezí (těhotná žena je izolovaná a nesmí na posvátná místa, musí dávat pozor na různé tabu. Pak přichází období pomezí spojené s těhotenstvím a nakonec přichází porodní rituály, které souvisejí se začleněním ženy do společnosti. Ale i novorozeně prochází přechodovými rituály a to tehdy, když se musí odloučit od původního prostředí, od své matky. Dále k narození dítěte patří různé rituály od pohřbívání placenty k dostávání jmen, zasvěcení dítěte božstvu, křest, obřizka...V přechodových rituálech má velký význam ono „poprvé“ první koupel, první stříhání vlasů nehtů, první zuby (8).

Iniciační rituály

Význam iniciačních rituálů je rozsáhlý, můžeme sem zařadit vstup do profesních společenství, tajných a náboženských společností. Základní příklad je šaman, který prochází fází odloučení a žije v samotě, umírá a odchází do světa duchů a zpět se vrací s nezbytnými znalostmi a zručností a poté je vrácen zpět do společenství. Jako iniciační rituály můžeme uvést zasnuby, sňatek, rituální obřizka, křest, rituály týkající se tříd, kast, řemesel. Zasnuby jsou etapou pomezí a svatba přijetí do nového prostředí (8).

Oslavné rituály

Oslavné rituály souvisí s nějakou oslavou, při které se shromáždí rodinní příslušníci a ti svojí přítomností vytvoří radost při oslavných ceremoniích. Různé ceremonie jsou

soukromým podnětem dané rodiny, společenství nebo se může konat v hromadné akci např. přijetí státní ceny, ocenění práce zaměstnance (8).

Zásnuby a sňatek

Zásnuby a sňatek zahrnují odlučovací a pomezí rituály a končí rituály buď úvodního přijetí do nového prostředí, nebo odloučení od pomezí, bráno jako za nezávislou etapu. Svatba i zásnuby nemají jen ekonomický dopad ale i rituální. Netýká se jenom dvou jedinců ale dvou rodin, dokonce i dvou společenství (8).

Do odlučovacích rituálů kromě únosů spadá např. převléknutí šatů, rozcuchání, ostříhání, oholení vlasů, odložení šperků, obětování svých hraček. Při svatebních obřadech se klade důraz na hmotný přechod např. překročení prahu nového domu, přeskočení překážky. Tento rituál má význam oplodnění, skok z jednoho světa do druhého, z jedné rodiny do druhé. Lze zařadit i přijímací obřady, které jsou spojené se společnou hostinou, výměnou dárků, prstenů (8).

Gennep přirovnává svatební obřad k adopci (jde o přijetí cizince do nějaké skupiny). Patří sem ale i rituál rozvodu, který je brán jako obřad přechodu (8).

Pohřební rituály

V pohřebních rituálech převažují rituály pomezí. Loučení se zemřelým je jedna část pohřebního cyklu. Významná složka těchto rituálů je vyčlenění truchlících ze společnosti (tzn. měli by se zdržet určité aktivit, nosit zvláštní oděv atd.) a následovně po ukončení smutku dojde k jejich opětovné integraci. K pohřbu patří bezpochybně ochranné rituály např. dostatek jídla, amuletů a mincí na cestu podsvětím. Lidé sní o onom světě jako o místech na nebesích, pod zemí, pod mořem, na vysoké hoře na ostrově apod. Tato cesta je spojována s řekou, přechodem, mostem, bránou. Pokud mrtví nebyli patřičně pohřbeni, nebo pohřbeni nesprávným způsobem stávají se z nich zlí duchové (8).

Mezi odlučovací rituály můžeme zařadit různé způsoby přenášení těla zesnulého ven z domu, spálení nástrojů, domů, šperků a majetku zesnulého. Materiální postupy

odlučování existují: rakev, jáma, hřbitov, ohrada. Do přijímacích rituálů jsou zařazeny hostiny po pohřbu a hostiny při vzpomínkové slavnosti. Cílem přijímacích rituálu je navázat pouto mezi pozůstalými, které bylo smrtí rozbito (8).

1.5. Rituály v rodinách

Rituál nemusí být jen indiánský šamanský tanec nebo obětování zvířecích obětí na oltář božstva jak se mnozí domnívají. Může to být obyčejná každodenní činnost, kterou bereme jako stereotypní věc. Důležité je vykonávat jí pokaždé v určitý čas a stejným způsobem. Vzhledem k pravidelnosti se snáze přenesse na dítě i celou rodinu a přináší pocit bezpečí, štěstí a jistotu (22).

Pro jednotlivce i společnost mají rituály v životě významné a trvalé místo. Vzhledem k životnímu tempu a vyznávaným hodnotám jsou rituály posunuty do pozadí v životě rodiny i společnosti. Vytrácení se rituálů z rodinného života je jedna z příčin snižování stability partnerského a rodinného soužití a možná společnosti obecně. Při podporování a zvyšování rituálů se posiluje soudržnost rodiny i pocit stability a zázemí pro jednotlivce (23).

Každý z páru přinese mnoho rituálů z původní rodiny. V této fázi je velmi složité sladit jednotlivé rituály a je potřeba udělat určitý kompromis, aby další generace vytvořila něco nového. Každá rodina má své vlastní rituály, které jsou vázány na konkrétní časovou posloupnost. Dělí je do určitých kategorií podle ročního, týdenního a denního rozvrhu např. každodenní rituály jsou společný šálek čaje nebo společenská hra po večeři (22).

1.5.1. Základní procesy

V rodinných rituálech se uskutečňují tři základní procesy: transformace, komunikace a stabilizace. Rituál ulehčuje proces změny, protože přímo předepisuje průběh (23).

Komunikace může být jak mluvená, znaková, ale i afektivní, symbolická např. tanec a posunky. Mnohdy klíčové životní rituály spojujeme s předepsanými proslovky např. prezidentský slib, promoční slib nebo příkladně vyjádření podpory truchlícímu příteli, různé pozdravy, omluvné formulky apod. (23).

Stabilizací se rozumí opakovanost a pravdivost rituálů např. každoročně strávené Vánoce s rodinou a jejich příprava, každodenní pití kávy a plánování dne (23).

Důležité je přiměřené množství rituálů v rodině, kdy se ukazuje, že rodiny s příliš vysokou ritualizací se zaměřují na minulost, v opačném případě se u rodiny projevuje chaotičnost a vykořeněnost (23).

1.5.2. Rituály v průběhu dne

Děti jsou už od mala zaměřeny na výkon a jsou společně s mladistvými tlačeni do hektického života dospělých. Rodičům se přikládá velká zodpovědnost za všechno a všechny, i když se mnozí rodiče snaží nabídnout svým dětem cokoli, problémem v takových rodinách se stává nedostatek času a klidu pro osobní rozhovory (16).

I v přeorganizovaných i neuspořádaných rodinách, ve kterých chybí vlastní iniciativa, může být smysluplné zavést rituály. Úkolem by mělo být:

- Zorganizování dne
- Překlenutí strachu
- Vznikla místa pro volný čas a vlastní kreativitu
- Nabízení bezpečí
- Udržování a zpevňování rodinných vztahů (16)

Denní rituály se používají pro

- Utřídění si průběh dne: při snídání si oznámíme, co kdo bude během dne dělat, popřípadě kdy přijde domů
- Udržování rodinných rituálů: kdo vstane první, udělá snídání, pusa při příchodu domů
- Poskytnout bezpečí: takzvané „teplo domova“

Vytvoření místa pro tvořivost a volný čas: sobotní odpoledne si každý tráví svými koníčky (23).

Vstávání a popřání „dobrého rána“ je první rituál dne. Popřání manželovi/manželce a příteli/přítelkyni by se mělo rozšířit a zaměřit na celou rodinu. Zapojit do malého rituálu usměv, pohlazení atd. Dítě je připraveno na kontakt s okolními lidmi a přenáší si tuto zkušenost dále do života (22).

Do ranních rituálů patří samozřejmě snídaně, u které se pohovoří o uplynulé noci a o plánech natavujícího dne. V rodinách, kde se přes den nevidí, by měli klást na tento rituál větší důraz, neboť přináší pocit bezpečí a sounáležitosti a umožní i ten nejtěžší den snadněji snést (16).

Pokud odcházíte z domova, nezapomeňte se rozloučit. Dítě tak zjistí, že po každém takovém rozloučení bude následovat odloučení, ale i návrat. Zajišťuje to pocit bezpečí a jistoty (22).

Během dne se nesmí zapomenout na čas jídla. Jídlo by mělo mít už od narození pevný řád jako například pevně stanovená doba jídla. Dítě by mělo získávat základní návyky a znalosti (s jídlem se sedí a neběhá) součástí by mělo být mytí rukou před jídlem, sklizení ze stolu apod. (22).

Při nejmenším jedno jídlo by mělo být naplánované tak, aby se sešli všichni členové rodiny a u společného stolu měli čas na rozhovory. Za dob našich babiček se při jídle modlilo, v dnešní době už se toto nedělá a popřeje se dobrou chuť (16).

Pravidelné procházky jsou stejně důležité jako pravidelné jídlo a spánek. Vzhledem k dospívání dítěte matka zkracuje a ruší pravidelné procházky, aby dohnala to, co nestihla... a však pravidelné procházky s rodiči upevňují jejich vztah, kromě toho se dítě učí poznávat okolní svět (22).

Večerními rituály se ve většině rodin s malými dětmi stává pravidelné koupání, zvláště tehdy, když se otcové vrací pozdě z práce a koupání je jediná příležitost užít si dítěte (22).

Dalším rituálem může být například: rodiče přijdou do pokoje, než dítě usne a popřejí si dobrou noc, dítě se pak cítí v bezpečí. Večerní rituály vedou k dobré pohodě všech členů rodiny. Člověk rychleji usíná, když je smířen se svým okolím (16).

Spánkové rituály, či ukládání dětí ke spánku, mají velký význam pro somatické zdraví, ale i pro zdraví psychické, či v krátkodobém horizontu pro naše následné pocity nebo výkonnost druhý den. Spánkové rituály si neseme z dětství celý život (23).

1.5.2.1. Rodinné oslavy

U oslavy narozenin je potřeba vnímat a mít radost z její existence. U dětí je důležité, dodržovat určitý harmonogram každý rok: ráno prostřený stůl na snídani,

oblíbený oběd, dort se svíčkami, dárky, příjezd známých a rodinných příbuzných. Tento významný den bychom měli respektovat a brát ohled na zvláštní přání oslavence (16).

Do rodinných oslav jsou zařazeny rituály, ve kterých rodiny dodržují dovolenou nebo jiné slavnostní příležitosti (křtiny, svatby, pohřby, Nový rok nebo náboženské svátky Vánoce a Velikonoce). Opakování v průběhu času, přispívá ke stabilitě rodiny. Problém nastává ve smíšeném manželství, kde jsou náboženské a kulturní rozdíly, v němž manželé mají různé systémy víry zejména v období Vánoc a Velikonoc (22).

Rodinné slavnosti jsou odsunovány do pozadí, přitom nám dávají pocit, že jsme součástí širšího společenství a pocit sounáležitosti (16).

1.5.2.2. Rodinný kodex

Do rodinného kodexu patří, kromě rodinné paměti, i artefakty a posvátná místa rodinného života např. dětské kresby, stará rodinná alba, můstek, odkud se hází kapr zpět do řeky o Vánocích, dále sem patří i místa, kam utíkají jednotliví členové v krizi např. půda a krabice starých rodinných fotografií, garáž a rovnání regálů v ní. Nesmíme také zapomenout na soubor společných činností např. společné prostírání, otevírání vrat garáže (23).

Podle Reisse existuje něco jako rodinná paměť, která vystihuje vztah jednotlivce k rodině a jeho funkci v ní. Do rodinné paměti patří otázky jako: „ Co jsme vlastně za rodinu“ „Jak jsme vznikli“, „ Co považujeme za důležité“ „ Jak řešíme problémy“. Vše souvisí s rodinnými historkami, které se různě upravují a vyprávějí při společných večerech. Rodinná paměť obsahuje několik funkcí, je jakýsi depozitář zkušeností dané rodiny, umožňuje pocit sounáležitosti jednotlivců nebo naopak jejich nezávislosti na rodině (23).

1.5.2.3. Uchovávaní předmětů

Význam věci se nevytěsnil ani nezrušil, ale posunul se na jiné místo. Muži si schovávají památky po svém otci např. knihy a nástroje, za to ženy dávají přednost šperkům. Tyto předměty mají v sobě určitou esenci zesnulého, proto by bylo nevhodně,

aby rodinný majetek obíhal trh. Pokud toto rodina vnímá stejně, prodej tohoto předmětu by se bral jako přešupek (31).

1.6. Kalendrické rituály

Jedná se o rituály, které souvisejí s kosmickým cyklem (fází oběhu slunce a měsíce) popřípadě sezónních změn (tzn. období dešťů a sucha, střídání ročních období apod.) Tím je určena jejich periodičnost a předpověditelnost (17).

Důležité u těchto rituálu bylo, zda se zopakují životně důležité cykly jako je slunovrat, nová úroda aj. i příští rok. Jejich klíčovým stimulem byl akt znovuzrození, který byl vnímán jako jediný možný způsob obnovy řádu. Součástí představ byla pevná víra a soulad společnosti s přírodou (17).

1.6.1. Vánoční rituály

Vánoční strom

Vánoční strom vychází z anglosaských pramenů v období středověku, kdy byl nazýván máj nebo vánoční máj. V průběhu 19. století se uchytil převážně v Německu jako Christbaum a Weihnachtsbaum a dále se rozšířil do evropských zemí. Vánoční strom zapadá do velké skupiny obřadní zeleně, kdy se ozdobený a osvětlený jehličnatý strom stal centrem oslav, vždy stál uprostřed světnice v rodinném kruhu, popřípadě venku na veřejném místě měst a vesnic. V dnešní společnosti je vnímán jako symbol Vánoc ve spojení s dary, důraz je kladen na vnější estetiku a dekoraci jednotlivého období (39).

Barborka

Barborka neboli halouzek třešně nebo višně, kterou dáváme v období adventu do vody a čekáme, zda nám na Štědrý den rozkvetne, symbolizuje štěstí v příštím roce, naději na brzký sňatek, příslib úrody, ovoce, zdraví v domě. Pro někoho rozkvétající větve představuje zázračné oživení přírody a zároveň v posvátném čase narození Spasitele (39).

Adventní věnec

Adventní věnec nahrazuje 4 týdny očekávání Božího narození. Obyčej vznikl v roce 1839 v Německu, byl to zpočátku dřevěný kruh s 23 svíčkami, které tehdy teolog

J. H. Wichern upevnil nad dveře sirotčince. Každý den byla zapálená jedna svíčka, která oznamovala blížící se příchod Ježíše Krista (39).

Adventní věnec se uplatňoval nejdříve v dětských domovech a poté se dostal do evangelických rodin a kostelů. Od konce 19. století se rozšířil díky školám do podvědomí jednotlivých rodin a ustálil se v podobě zeleného věnce se čtyřmi svíčkami (39).

Jmelí

Jmelí roste v korunách stromů, na nichž parazituje. Vyskytuje se v malých keřících, jehož plod dozrává v zimním období a můžeme ho přirovnat k bílému hrachu. Často je spojován s křesťanskou legendou, která vypráví o tom, že kdysi jmelí bylo strom. Z tohoto dřeva byl vytesán kříž, na kterém byl ukřižován Ježíš. Strom se za svůj úkol styděl natolik, že se postupně rozpadnul na keříky. Tradiční věšení jmelí mají na svědomí staří Keltové, kteří věřili ve zvláštní schopnosti této rostliny, která byla považována za symbol plodnosti. V případě, kdy se setká muž s ženou pod jmelím, musejí se políbit. Dále je potřeba, aby jmelí bylo darované, tímto se posiluje kouzlo štěstí a lásky (36).

Vánočka

Vánočku můžeme znát pod různými pojmy např. houska, štedrovka, štedrovice, štedrák, calta, štola i pletenec. V dřívějších dobách byly Vánoce nazývány, štedrovnice svátky, nebo houskové. Vánočka pochází ze 17. a 18. století, je spojována s vánočními dary panovníků. Výroba těsta byla spojená s magickými úkony, jako např. hospodyně se rukama od těsta měla dotýkat stromů, aby plodily, zbytky těsta smíchala s nápojem pro dobytek, aby krávy dobře dojily ... (39).

Štědrovečerní věštby

Tento zvyk je jeden z nejznámějších. Po rozkrojení jablka napříč, tedy kolmo na stopku se objeví: hvězdička, znamená to štěstí, pokud se objeví kříž, znamená to smrt nebo vážné onemocnění. Toto věštění se může dělat i z vlašských ořechů, pokud je

ořech zdravý, značí to radost a štěstí. V tomto případě se skořápky využijí, na další věštění, kdy se do skořápek umístí svíčka a pouští se po vodě. Pouštění skořápek má naznačit směr a pohyb v budoucnu (2).

Štědrovečerní stůl

Vařil se hrách, čočka, bramborová a rybí polévka, dále se pekla kuba z krup a česneku. Všichni se snažili držet pust, aby viděli zlaté prasátko a děti hlídaly první hvězdu, se kterou pust skončil (2).

Na jednom rohu stál pecen chleba, aby měla rodina co jíst, na druhém rohu ležela slaměnka se vším, co pole dalo, toto mělo za účel, zajistit v příštím roce dobrou úrodu. Do třetího rohu se pokládaly peníze, které měly zabezpečit hojnost. Čtvrtý roh je vyhrazen na misku s kousky jídla pro dobytek a slepice. Obepínání celého stolu řetězem nebo provazem má zajistit ochranu stáda ovcí před vlky, statku před zloději a rovněž soudržnost celé rodiny po celý další rok (2).

V některém případě byl nejdříve podáván hrách, měl spojovat osoby u stolu v dobrém i ve zlém, poté nastala polévka, která měla zajistit sílu, čočka zas měla přinést rodině peníze a poté kuba nebo ryba, popřípadě jiný masitý pokrm. Pokrmy se liší podle krajů, někde se místo kuby podává kapr. V rodině, kde měli k večeři kapra, se schovávaly lesklé šupiny, které měly držet v domácnosti peníze. Po večeři přišly na řadu vánočka a cukroví a k tomu se pila káva, čaj, víno pivo popřípadě i pálenka. Od stolu nikdo neodešel, dokud všichni nedojedli. Lidé věřili tomu, že by se příští rok nesešla rodina celá (2).

Pohlednice

První pohlednice k nám přišly koncem 19. st. z Německa, byly s německým nápisem. Po první světové válce se objevily s českým nápisem. První motivy byly krajiny, jesličky, andílci a vánoční stromečky, později vznikly pohlednice s Ladovými obrázky, které jsou tradičním symbolem dodnes (18).

1.6.2. Velikonoční rituály

Pomlázka

První zmínka o pomlázce pochází z kázání Kondráda Waldhausera ze 14 století. Pomlázka je považována za hlavní symbol Velikonoc. Tento nástroj je definován jako svazek spletený z vrbového proutí, určen ke šlehání dívek a žen v Pondělí velikonoční. Také se můžeme setkat s dalšími názvy: dynovačka, houdovačka, binovačka, šlaháčka... (2).

Pomlázku musel umět uplést každý chlapec. Proto kolem těch, kteří toto uměli, byl často velký shluk, malých chlapců, kteří se toto chtěli naučit. Do pomlázky se vplétala červení stuha nebo nit, pletly se různé velikosti od malých až po téměř dva metry dlouhé. Pletenec je jistě spojován s tradicí šlehání, které symbolizovalo předávání svěžesti, mladosti, ohebnosti a zdraví mladého proutku. Dívky se šlehaly proto, aby byly zdravé, pilné a veselé. Pokud se švihalo ovocnými proutky, probouzel se tímto ovocný sad ze zimního spánku k další úrodě. Vdaným ženám se pletencem vyháněl zlý jazyk (2).

Barevné mašle navazují dívky při pondělní koledě na pomlázku. Dříve zalezelo, jakou barvu dívky naváží: červená naznačovala, že má chlapce ráda, modrou barvou dávala naději, zelená stuha byla oblíbenost hochy, naproti tomu žlutá barva symbolizovala neoblíbenost (2).

Beránek

Tento symbol není jen v křesťanství, kde byl symbolem Božího beránka, Ježíše Krista. V židovství byl chápán jako pastýř, starající se o své stádo oveček. Velikonoční beránek je brán jako obřadní pokrm, ale nikdy se nedochovalo, zda se jednalo o maso či pečivo. Z toho důvodu, že masitý pokrm se mohl jíst až po svěcení pokrmů, které připadá na Boží hod velikonoční a dále z důvodů, že maso si mohl dovolit málokdo, předpokládáme, že se jednalo o pečeného beránka (2).

Vejce, kraslice

Vejce jsou symbolem plodnosti, života, úrody, narození návratu jara a slunce. Skořápka naznačuje bezpečí. K velkému množství pojidání vajec v tomto období přispěl konec pustu, během kterého se jedlo málo (2).

Lidová tradice zdobení vajíček a jejich darování je spjata s mnoha pověrami. Ježíš se svatým Petrem chodil po světě, až jednou přišli ke statku a žádali o nocleh. Hospodyně si ráno lámala hlavu, čím má pohostit pocestné, když v tom se ozvalo zakdákání slepice. Žena tedy vejce upekla pocestným, ti se najedli, poděkovali a odešli. Když chtěla hospodyně smést skořápky ze stolu, objevily se místo skořápek kousky zlata (2).

Velikonocům se dříve říkalo svátek vaječný, tento název se již nedochoval. Zvláštní význam mělo červené vejce, které mělo symbolizovat Kristovu krev. Jednou z dnešních tradic, která se zachovala, je malování kraslic, které o Velikonočním pondělí ženy a dívky darují koledníkům (5).

Velikonoční zajíček

Symbol velikonoční zajíčka pochází z Německa, tudíž je převzatý. Zajíček je považován za tvora, který přináší na Velikonoce vajíčka. Toto můžeme vysvětlit několika výklady, jelikož zajíc je plachý a má strach z lidí, bývá často na jaře vidán poblíž lidského obydlí, kde hledá potravu. Další výklad tvrdí, že do pečeného chleba ve tvaru zajíce se pokládá vajíčko. V dřívější době se honil „velikonoční zajíc“, což mělo symbolizovat hledání ukrytých vajíček na poli (2).

1.7. Nové a zanikající tradice

1.7.1. 1.Máj

Měsíc květen je pod vlivem planety Venuše. Venuše je nazývána bohyně lásky, štěstí, jara a milostné poezie. Podle lidového moudra v tento den musí být dívka políbená pod rozkvetlou třešní, jinak by do roka uschla. Zvyk nezůstal jen na vesnici, ale pronikl do velkých měst a v dnešní podobě se změnil na studentské slavnosti majálesy (2).

Tento den souvisel se stavěním takzvaných májek, které měly symbolizovat jaro a lásku. Stavěli je svobodní mladí muži. Malé máje se stavěly před soukromými domy, kde žily svobodné dívky. Velké máje se umisťovaly do středu návsi. Tato tradice sahá do středověku a je doložena ve 13. století. Máje byly vytvořeny ze smrčku, jedličky nebo borovice, kdy se ozdobilo věnci, šátky, květinami, pentlemi a fáborky její oklestí a špička. Celou noc se musela hlídat, aby jí nikdo nepodřízl, popřípadě neukradl (40).

1.7.2. Sv. Valentýn

Legenda o sv. Valentýnovi praví, že sv. Valentýn byl pravděpodobně kněz za vlády císaře Klaudia II. Císařův plán byl podmanit si mnoho zemí. K tomu potřeboval silnou armádu, která by se skládala ze svobodných mužů, jelikož se mu do armády nikdo nehlásil, zakázal sňatky. Proto sv. Valentýn oddával zamilované páry sám. Císař ho za to nechal uvěznit. Od té doby se začaly u dveří a oken vězení objevovat dárky od oddaných páru. Kněz se také zamiloval do žaláříkovy dcery a před popravou 14. února 269 p. n. l. jí napsal dopis kde se podepsat sv. Valentýn (22).

Další z pověstí tvrdí, že Valentýn byl moudrý člověk, který uměl uzdravovat. Pomodlil se za prefektovu dceru a té se díky jeho síle vrátil zrak. Lidé mu to nechtěli věřit, a proto mu pohané za městem sťali hlavu. I přesto se stal symbolem věrné lásky (22).

Tradice sv. Valentýna má silné kořeny v Anglii, Spojených státech a Francii. K nám pronikla až po roce 1989 (41).

Zajímavý zvyk se provozoval v Římě, který měl spojit mladé chlapce a dívky, kteří jinak byli oddělení. V předvečer festivalu byla jména mladých římských dívek napsána na proužku papíru a umístěna do sklenic. Každý mladý muž si vytáhl jméno dívky, se kterou byl poté spárován (33).

1.7.3. Halloween

Původ Halloweenu sahá do starověkého keltského festivalu Samhain, v oblasti nynějšího Irsku, Spojeného království a severní Francie. Tento významný den měl symbolizovat konec léta a začátek zimy, která byla spojována s lidskou smrtí. Svátek se slavil v noci ze dne 31. října, kdy se mrtví vrátili na zem a způsobovali škody na úrodě (11).

Při oslavách postavili posvátné ohně, kde se lidé shromáždili k upálení plodin a zvířat jako oběti pro keltské božstvo. Během události se nosily kostýmy. Tradice oblékání do kostýmu má tedy jak evropské tak keltské kořeny. Lidé se převlékali do kostýmu a opouštěli své domovy za účelem zmást duchy, kteří přicházeli na zem. Ohně měly pomoci najít cestu do světa duše zemřelých. Do říše duchů se vraceli za úsvitu, kdy je bůh odvedl zpět (11).

V dnešní společnosti se už nepoužívá označení Samhain, ale svátek Halloween a z popudu papeže Bonifáce, který se snažil vymýtit pohanské tradice a prosazovat křesťanství. Obyvatelé nahradili nový název křesťanským svátkem Všech svatých nebo blahoslavených, ale původní název lidé zkrátili na Halloween (34).

Halloween pronikl do Ameriky kolem roku 1840 díky přistěhovalcům ze Skotska a Irsku. Tento svátek si převzaly převážně děti, které se vydávaly v převlecích po domech v blízkém okolí a strašily, za to od obyvatelů dostávaly sladkosti a ovoce. Tato tradice se udržuje dodnes a dostává se do českého povědomí (34).

Symbolem Halloweenu je vydlabaná dýně, která souvisí s legendou Hrozného Jacka. Hrozný Jack byl kruté a zlé povahy a nechtělo si ho vzít ani peklo. Proto musí chodit s vydlabanou dýní a hledat společníka a díky tomu se vydlabané tykvi říká: Jackova lucerna (34).

1.7.4. Dušičky

Kořeny slavnosti Všechn svatých najdeme v Orientu, kde se již v průběhu 4 st. slavila památka všech mučedníků. Termín svátku se ale v jednotlivých dílčích církvích liší (1).

Dne 1. 11. je významný svátek Všechn svatých a den poté Památka všech zemřelých neboli „Dušičky“. Tyto dny vzpomínáme na své zemřelé blízké a přátelé (2).

Tato událost je oslavou pokory, skromnosti, upomínky na smrt jako životní zkušenost, návrat k lidem, které jsme měli rádi. Rituálem tohoto dne je „Dušičková“ cesta na hřbitov, zdobení hrobů svíčkami, věnci a květinami. Toto můžeme brát i jako společenskou událost, kdy se spolu scházejí příbuzní sousedé i známí. Symbolem je zapálení svíčky, pomyslné světlo, které vnese slavnostní nádech (34).

Podle lidové tradice večer o „dušičkách“ přicházejí duše z očištění, kde prý v plamenech polykají své hříchy. Proto hospodář plnil lampu máslem místo oleje, aby si dušičky popáleniny trochu ochladily. Bývalo také zvykem házet do ohně různé pokrmy, což mělo symbolizovat vykoupení z hříchů. Na den Všechn svatých se peklo pečivo ve tvaru hnátů, položených křížem. Druhý den se pekly takzvané „dušičky“. Pečivo plněné makem nebo povídky, bylo určeno pro žebráky a chudé lidi (2).

2. Cíl práce a výzkumné otázky

2.1. Cíl práce

Cílem práce je zjistit, jaké tradice se v současné společnosti přenášejí z generace na generaci, zda se stále dodržují; které tradice zanikly a popřípadě, které nově vznikly. Dále jaký význam mají rituály v dnešních rodinách, popsat podobu a užívání každodenních a každoročních rituálů v současné rodině.

2.2. Výzkumná otázka

V souvislosti s cílem práce byla stanovena následující výzkumná otázka:

Jaký význam mají rodinné rituály a dodržování tradice v současné rodině?

3. Metodika

3.1. Metody a techniky použité pro směr dat

Pro bakalářskou práci se zvolila metoda kvalitativního výzkumu, z důvodu toho, že tento výzkum aplikuje induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, při kterých využívají nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativního pozorování. Cílem kvalitativního výzkumu je získat hloubkové případy, které probíhají nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí (10).

Pro sběr dat byla vybrána metoda rozhovoru. Také se tato metoda označuje interview a patří mezi nejobtížnější a nejvýhodnější metodu pro získání kvalitních dat (20).

Z jednotlivých druhů interview byl vybrán polostrukturovaný typ. polostrukturované interview je nejrozšířenější podobou metody interview. Při této metodě se vytváří určité schéma, které je pro tazatele stěžejní. Upřesní se určité okruhy otázek, na které komunikační partneři odpovídají. Při tomto typu se může určit pořadí jednotlivých témat a je vhodné použít takzvané inquiry, kterými upřesníme a vysvětlíme odpovědi komunikačních partnerů. Znamená to, že si necháme vysvětlit jejich myšlenku a zkontrolujeme si, jestli jsme je správně pochopili, popřípadě klademe další doplňující otázky (20).

Jednotlivé okruhy v této bakalářské práci jsou: základní informace, rodinné rituály, které jsou rozšířené tématem průběh pracovního dne a víkendu, další okruhy jsou rodinné paměti, Vánoce a průběh Štědrého dne, Velikonoce a poslední téma nově vzniklé a zaniklé rituály.

Vyhodnocení získaných dat, bylo provedeno metodou vytváření trsů, což slouží k seskupení určitých výroků do skupin (trsů). Trsy vznikají prostřednictvím vzájemných překryvů neboli podobností. Společným znakem se může stát například tématický překryv, který byl využit i v tomto výzkumu (20).

3.2. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl vytvořen pomocí metody účelového výběru, kdy komunikační partneři projevili zájem zúčastnit se daného výzkumu a to prostřednictvím poskytnutí rozhovoru (20).

Po oslovení 14 rodin, bylo 10 rodin ochotno zúčastnit se výzkumu. Výzkumný soubor byl rozdělen na dvě skupiny, jedna část měla vysokoškolské vzdělání a druhá část výuční list. Druhé specifikum komunikačních partnerů bylo takové, že museli mít aspoň jedno dítě do 12 let.

Na začátku rozhovorů byli komunikační partneři informováni o průběhu a okolnosti výzkumu, nezbytně nutné bylo také seznámit komunikační partnery s důsledky používání získaných dat pro výzkum (20).

Rozhovor trval 30-60 minut, kdy jednotlivé odpovědi byly zaznamenávány na papír a následně přepsány a vloženy do přílohy. Rozhovory probíhaly na místech, které si komunikační partneři určili sami, pokaždé v přirozeném prostředí, kde se cítili dobře a mohli povídat o svém soukromí. Sběr dat trval v období dvou měsíců od února do března.

Zkoumaný soubor v tomto výzkumu, jsou komunikační partneři od 26 do 39 let, z toho jedna polovina jsou vysokoškolsky vzdělaní a druhá část je vyučená. Šest komunikačních partnerek je momentálně na mateřské dovolené, jinak všichni komunikační partneři mají práci. Osm z deseti komunikačních partnerů se zařadilo do středně příjmové kategorie, ať už jsou to vysokoškolsky vzdělaní lidé nebo lidé s výučním listem. Zde můžeme vidět to, že lidé s výučním listem se dokážou přizpůsobit se svým platem životní úrovni dnešní doby. Většina komunikačních partnerů tvrdila, že může být mnohem hůře. U počtu dětí nejsou velké rozdíly, 5 komunikačních partnerů má 2 děti, výjimka je jedna rodina, která má 3 děti, ostatní komunikační partneři mají jedno dítě a plánují maximálně 1 další, záleží na okolnosti, jako je zdraví, finančním situace a pocit bezpečí. 8 z dotazovaných žijí ve městě a z toho 3 v bytě, ostatních 5 žije v domě na okraji města. Tito komunikační partneři bydlí ve městě z důvodu lepší práce. Na vesnici v rodinném domě žijí 2 rodiny (viz kapitola Metodika, tabulky 1).

3.3. Tabulka 1: Základní informace

	Věk	vzdělání rodičů	Zaměstnání	příjmová kategorie	počet dětí		bydlení
R1	Ž-30	vysokoškolské	<i>mateřská dovolená</i>	středně	2	D-1	byť
	M-31		<i>konstruktér</i>			S-5	město
R2	Ž-29	vysokoškolské	<i>mateřská dovolená</i>	středně	2	S-3	rodinný dům
	M-32		<i>technik</i>			S-1	město
R3	Ž-30	vysokoškolské	<i>mateřská dovolená</i>	vysoko	D-1		byť
	M-30		<i>zástupce soukromé firmy</i>				město
R4	Ž-27	vysokoškolské	<i>mateřská dovolená</i>	středně	S-1		rodinný dům
	M-27		<i>zdravotní záchranář</i>				město
R5	Ž-37	vysokoškolské	<i>doktorka</i>	středně	2	S-6	rodinný dům
	M-39		<i>právník</i>			S-12	město
R6	Ž-26	učební obor	<i>mateřská dovolená</i>	středně	2	S-1	rodinný dům
	M-29		<i>truhlář</i>			S-3	město
R7	Ž-37	učební obor	<i>prodavačka</i>	středně	3	S-12	byť
	M-38		<i>dělník</i>			S-15	město
					S-19		
R8	Ž-36	učební obor	<i>ochranka</i>	nízká	2		řadový dům
	M-42		<i>řidič kamionu</i>				město
R9	Ž-35	učební obor	<i>dělnice</i>	středně	2		rodinný dům
	M-39		<i>skladník</i>				vesnice
R10	Ž-30	učební obor	<i>mateřská dovolená</i>	středně	2	D-1	rodinný dům
	M-33		<i>dělník</i>			D-1	vesnice

V oblasti: Základní informace najdeme odpovědi, které se týkají věku jednotlivých komunikačních partnerů, jejich nejvyšší dosaženého vzdělání, momentální zaměstnání, do jaké příjmové kategorie by se zařadili, počet dětí a jejich věk, místo bydliště a forma bydlení.

4. Výsledky

Následující tabulky obsahují získané data z polostrukturovaných rozhovorů, které jsou rozděleny do určitých kategorií. Po důkladném prostudování a porovnání se zjišťují podobnosti a rozdíly.

4.1. Tabulka 2: Rodinné rituály

	rodinný rituál	hodnota (význam) rodinných rituálů v rodině	stanovený řád v rodině	omezení rituálů kvůli práci
R1	- něco co neodmyslitelně patří k rodině - v intervalech se opakuje	- velká hodnota -nedovedli by si život bez nich představit	ano	ne
R2	-periodicky opakující se činnost (Velikonoce, Vánoce)	- velká hodnota -čas pohody, klidu, lásky, spokojenosti a sešlost rodiny	ano	ne
R3	-společně strávené večery, nedělní obědy s rodinou	- velká hodnota - celá rodina pohromadě	ano	ne
R4	- něco, co se naučili v původní rodině v době, kdy byli děti a co nyní implementují v rodině své	- velká hodnota -něco, díky čemu si vzpomenu na dobu, kdy byly malé a co drží jejich rodinu pohromadě	ano	ne
R5	- rodinná sešlost, slavení narozenin, úzký kruh rodiny, teplo domova jistota, opakující se činnosti	- velká hodnota rituály důležité a zakládají si na nich -rodina pohromadě a probírají zde všechny důležité věci	ano	ne
R6	- zvyk, pravidelná věc, kdy je rodina společně u stolu	- na rituálech netrvají podle času -společně strávené večery s rodinou, rodinné oslavy, výlety	ne	ne
R7	-zachování rodinného pouta -Vánoce, rodinné oslavy, narozeniny, společné chvíle	- jen určitým rodinným rituálům -chvilka radosti a vzpomínek	ne	ne
R8	-uklizení, práce, rodinná sešlost, oslavy, společné večery, party	- nepřikládají velkou hodnotu -blaho rodiny, klidný večer, teplo domova	ne	ano
R9	-opakující se činnost, kterou tvoří rodina dohromady, při které je celá rodina pohromadě	-snaží se je pravidelně dodržovat - společné večery strávené u televize, společné dovolené a společné aktivity	ano	ano
R10	- co dělá rodina společně, slavení svátků, narozenin, společné večery	- extra si na nějakých rituálech nepotrpí -dovolená, společné aktivity, společně strávené Vánoce	ne	ano

V druhé tabulce jsou obsaženy informace týkající se rodinných rituálů: co pro komunikační partnery znamenají rodinné rituály, jaký mají pro rodinu význam, jak moc si potrpí na dodržování řádu a kolik rodiny si myslí, že musí díky práci omezovat rodinné rituály.

4.1.1. Tabulka 2.1.: Pracovní den

	Pracovní den
R1	<i>Ráno vstanou, postarají se o děti, otec syna vezme do školky, potom jede do práce, ze které se vrací kolem 4 hodiny. matka zůstává s dcerou doma a stará se o domácnost. Otec se po práci snaží pomáhat, jak s dětmi, tak s domácností a společně dodržovat určitý řád např. v 6. hodin večere, pak příprava dětí na večer, hygiena, uložení a večer mají klid pro sebe.</i>
R2	<i>Otec ráno vstane, vyvenčí psa, udělá snídani a jede do práce. Matka se stará doma o děti a o domácnost. Po příjezdu otce domů dělá práci na domě.</i>
R3	<i>Ráno vstane, udělá snídani, s dcerou hygienické potřeby, hrají si, připraví oběd, nakoupí, večer se s manželem společně střídají s koupáním malé dcerky a při čtení pohádek. Muž odjede ráno do práce, po práci většinou společně nakoupí, odpočine si po práci a věnuje se dceři.</i>
R4	<i>Ráno vstanou okolo 7, jelikož se v té době budí i syn. Dopoledne připravují snídani, poklízí dům a vaří, odpoledne se hodně věnují synovi. Poté, co přijde manžel z práce, se věnuje chvíli sobě – čte si, hledá si zprávy na internetu a tak nějak oddychuje od běžného dne. Občas jde do fitka nebo někam s kamarádkami. Večer se střídají v přípravě večere, poté koupou malého a společně mu čtou pohádky. Otec pracuje na směny, takže jsou dny, kdy je doma. Ty využívá k větším nákupům či srazům s přáteli nebo rodinným výletům či procházkám se psem. Jejich role je vyrovnaná – oba se snaží na výchově podílet stejným dílem, i když je to těžké, když jsem většinu času se synem matka. Otec vstává v 5:30. Po snídani se vypravuje do práce, do které dojíždí autem. Vrací se okolo půl 8, 8. Ve dnech, kdy má volno tráví čas společně, jezdí na výlety, pracuje na domě či relaxují.</i>
R5	<i>Ráno vstanou, nasnídají se, jednotlivě se střídají, kdo odveze děti do školy, oba jdou do práce, matka se vrací různě mezi 1-4 h., otec podle úředních hodin, proto mají na výpomoc slečnu na hlídání. Ta děti vyzvedne, nebo je doprovází na kroužky a dělá s nimi úkoly, pokud to tedy nestihají rodiče, jinak se převážně o učení starají oni.</i>
R6	<i>Klasické vstávání, snídane, otec jde do práce, matka se stará o domácnost a hlavně o děti, navečer se vrací muž z práce, stráví společně večer.</i>
R7	<i>Připraví snídani, odejde do práce a synové se vypraví do školy, odpoledne přijde domů, připraví oběd na další den a někdy i večeri a zbytek dne dělá domácí práci. Synové přijdou odpoledne domů, nají se, jdou na fotbal nebo ven s kamarády, v jiném případě se učí nebo jsou na počítači. Muž je přes týden mimo domov. matka pokaždé co přijde z práce, si dá doma kávu a povídá si se syny.</i>
R8	<i>Při ranní směně matka ráno vstane, připraví snídani a jde do práce. Děti jdou do školy, po škole jdou buď k prarodičům, nebo domů. V týdnech co má matka a noční jsou děti u prarodičů. Muž se přes týden v rodině není, takže se zapojuje do průběhu minimálně.</i>
R9	<i>Otec odejde do práce, matka připraví snídani a jde do práce, děti se vypraví do školy, po škole jdou domů, dělat úkoly a poté počkají, než přijdou rodiče a jdou ven. Když rodiče přijdou z práce, dají si kávu a popovídají si, jak bylo v práci a s dětmi co bylo nového ve škole. Následuje večere a po večeri hygiena a koukání na televizi, zde mají přesně nastavený kdo, dokdy se dívá a kdy musí jít spát.</i>
R10	<i>Otec odjede ráno do práce, matka se stará celý den o děti, přes den jí pomáhají rodiče, odpoledne se otec vrátí z práce, pomůže s dětmi, poté pracuje na zahradě nebo domě, večer pomáhá s koupáním a uspáváním.</i>

Ve třetí tabulce jsou popsány odpovědi všech komunikačních partnerů na to, jak u nich v rodině probíhá jejich pracovní den, kdo jezdí do práce, kdo se stará o děti, zda spolu tráví společně chvíle a navzájem si pomáhají.

4.1.2. Tabulka 2. 2.: Víkend

	Víkend
R1	<i>Víkend je zaměřený převážně na děti, vždy jdou na procházku a do parku, uvaří si oběd a jezdí se na návštěvy k rodičům.</i>
R2	<i>O víkendu se snaží věnovat většinu času rodině, popřípadě stavbě. V neděli dodržují obědy u rodičů.</i>
R3	<i>O víkendu se snaží trochu přispát, společná snídaně, v létě tráví čas na chatě, v zimě spíše doma, připravují společně oběd, odpolední procházky a nesmí chybět návštěva rodičů.</i>
R4	<i>Víkend vyspávají alespoň do 10 hodin. Většinou však vstávají kvůli synovi dříve. Poté buď společně, nebo každý sám (podle nápadů) vaří nějaké dobré jídlo. Odpoledne chodí na dlouhé procházky s naším psem. Večer mají sami pro sebe.</i>
R5	<i>O víkendu se snaží trávit čas s dětmi, výlety, rodinné aktivity a zápasy syna. Spoustu času stráví na chatě. Nesmí se zapomenout na nedělní oběd u rodičů.</i>
R6	<i>Víkendy se snaží strávit společně s rodinou a vynahradit jim pracovní dny.</i>
R7	<i>Tato rodina se o víkendech snaží snídat a obědvat společně. Odpoledne má každý svůj program. Jednou do měsíce se společně podívají na film. V neděli je společný oběd u rodičů. Manželé také dodržují chvíli pro sebe a večerní posezení s přáteli.</i>
R8	<i>O víkendy se respondentka střídá v práci. Pokud není v práci, dělá domácí práce, snaží se věnovat rodině výlety, filmy, společný oběd, a nedělní oběd u rodičů, a večerní posezení s přáteli a v létě grilování na zahradě.</i>
R9	<i>Víkend tráví převážně u rodičů, kde je dost práce a musí pomáhat, proto je základem společný oběd a odpolední káva</i>
R10	<i>Víkendy probíhají tak, že se snaží věnovat čas dětem, procházky výlety, oběd u rodičů.</i>

V tématu Víkend jsou vylíčené odpovědi komunikačních partnerů na otázku, jak vypadá jejich běžný víkend, jak tráví společný čas a co je pro ně důležitou součástí těchto dnů.

4.2. Tabulka 3: Rodinné paměti

	rituály z původní rodiny	vlastní album	vlastní rodokmen	předměty děděné z generace na generaci	vzpomínková krabice
R1	-zvyky, oslavy Vánoc, Velikonoc, narození, oslavy a dalších tradic	ano	ano	-šperky, určité drobnosti, některé recepty	-drobné věci, deníky, památník, fotky, výrobky syna
R2	-dodržování rodinných rituálů, nejdůležitější, aby rodina byla pohromadě	ano	ne	-ozdoby, kraslice, sošky a upomínkové předměty	-fotky, diplomy, určité drobnosti, řetízký a náušnice po předcích
R3	-mysl pro pořádek a harmonogram, vánoční zvyklosti a oslavy svátků, narozenin	ano	ne	-nástěnné hodiny, šperky	- nemají
R4	-tradice a zvyky barvení vajíček, pusu pod rozkvetlým stromem, chování o Vánocích -alba, obrázky a hračkami z dětství, modely	ne	ne	-babiččin svatební prsten a recepty od mamky a babičky	-hračky, oblečení i nějakou „uměleckou tvorbu“
R5	- smysl pro řád a organizovanost, smysl pro rodinu, podporu a rodinné zázemí	ano	ano	-šperky, vázy, obraz, fotky, knížky, dopisy deníky a recepty	-výrobky dětí, kresby, první botičky, diplomy, a drobné věci
R6	- optimismus a humor, pracovní píli, lásku k rodině	ano	ne	- fotky, šperky a recepty	-nemají
R7	- rodinné řešení jakéhokoliv problému, snaha o co nejvíce společných chvil u stolu, ať se to týká večeře, oběda i odpoledního čaje, kávy, rodinných výletů, akcí a oslav	ano	ne	- fotky, šperky, kuchařka a sbírku panenek	- fotky, poháry, medaile, diplomy, památníky, výrobky a jiné předměty
R8	- čekání jeden na druhého a sešlost celé rodiny jak u oběda, večeře či oslavy i odpolední kávy	ano	ne	- váza, fotky, šperky a kuchařka	-nemají
R9	- úctu ke starším a k věcem, určit si dané hodnoty, smysl pro to hledat řešení a slavení zásadních svátků	ano	ano	- bible, kuchařka, obraz a šperky	-kresby a výrobky dětí, diplomy, medaile, fotky, přání, dopis Ježíškovi.
R10	-mysl pro pořádek, pracovní nasazení, smysl řešit problémy bez násilí	ano	ne	- šperky, knížky, vázy a hodinky	- různé drobnosti, obrázky, památníky a hračky

V rodinných pamětech najdeme odpovědi na téma, jaké rituály si přináší komunikační partneři z původní rodiny, zda si uchovávají své vzpomínky prostřednictvím rodinných alb, jestli mají vytvořený vlastní rodokmen, jaké se předávají předměty z generace na generaci, kdo má, či ne „vzpomínkovou krabici“, a co vše si lidé schovávají, aby mohli zavzpomínat a připomenout si určitou etapu v životě.

4.3. Tabulka 4: Náboženství a víra

	Víra	pokřtění	svatba v kostele	výběr jmen pro děti
R1	-věří v osud -to co se má stát se, všichni máme napsané ve své životní draze	-nikdo není pokřtěný	ne	-okruh jmen, ze kterých vybrali ty, na kterých se shodli
R2	-jsou věřící -věří v Boha a v osud -co nám osud přichystá, to se stane	-pokřtěný všichni	ano	-první po otci a druhé, které se jim líbilo
R3	-nejsou věřící -nevěří v Boha ani jinou energii	-komunikační partneři pokřtěny -dítě ne	ne	-jméno vybírali z anglického kalendáře, chtěli netradiční jméno
R4	-v Boha nevěří -věří co je nad nimi, v osud	-kom.partnerka a syn ne -kom. partner ano	ne	-jméno vybírali podle toho, jak se jim líbilo
R5	- nevěřící -nevěří v Boha ani ostatní energie a osud	- každý v rodině pokřtěný	ano	- první bylo po otci a druhé to jak jsem jim líbilo
R6	-nevěří v Boha -věří v osud	-kom. partneři jsou pokřtění -děti ne	ne	- vybírali podle toho, jak se jim líbily
R7	-„Jaký Bůh osud předepíše, takový Tě nemine.“ -věřící, ale nedodržuje všechny zvyky náboženství	- všichni pokřtění	ano	-první syn dostal jméno po otci, byl to zvyk v rodině a zbytek jak se jim jednotlivá jména líbila
R8	- Boha rozhodně ne -věří v určitou energii a v posmrtný život	- rodiče pokřtění -děti ne	ne	-jména svých dětí vybírali po domluvě, které se jim líbilo nejvíce
R9	- věřící, věří v Boha i v osud, tvrdí, že co se má se stát	- všichni členové rodiny pokřtění	ano	-jméno se vybíralo podle toho, jak se jim líbilo
R10	- věří v Boha i v osud	-všichni členové pokřtění	ano	-jména dětí vybírali podle toho, které se jim líbili

U kategorie náboženství a víra komunikační partneři odpovídali na otázky týkající se oblasti Boha, energie, posmrtného života a osudu. Otázky byly zaměřeny na to, zda věří v nějakou sílu či energii, která ovlivňuje jejich život. Jestli jsou samotní komunikační partneři pokřtění, popřípadě i jejich děti, jestli měli svatbu v kostele a jakým způsobem vybírali jména pro své potomky.

4.4. Tabulka 5: Velikonoce

	symboly	rituály, které dodržují	techniky převzaté z původní rodiny	Udržování
R1	-příchod jara, pomlázka, výzdoba, vajíčka, beránek pečení mazance	-barvení vajíček, pletení pomlázky, chození po pomlázce a návštěva blízkých	- zdobení vajíček (voskem) -pletení pomlázky	- tradice si přinášejí z vlastních rodin
R2	-vajíčka, pomlázka, kočičky, rodina pohromadě	-barvení vajíček -pletení pomlázky - chození po susedech a známých	-zdobení vajíček (vyškrabávání) -pletení pomlázek	- zděděné tradice se snaží rozšiřovat a provozovat ve své rodině
R3	-vajíčka, pečení mazance, pletení pomlázky	-pečení mazance a beránka, barvení vajíček	-techniku si nepřináší, (namáčí v barvě a polepují samolepkami)	-pečení mazance a barvení vajíček přenášejí do své rodiny
R4	-pomlázka, mazanec, beránek, žlutá kuřátka, vel. zajíček, barevná vajíčka a pentličky, zelená tráva, řehtačka	- polévání vodou, barvit vajíčka, plést pomlázku	-barvení vajíček (v obalech od cibule) -pletení pomlázky	-zmíněné tradice si přinášejí z vlastní rodiny a předávají dále
R5	- vajíčka, pomlázky, sněženky, mlád'átka, hezké počasí, jaro, optimismus a sluníčko	- barvení vajíček, pletení pomlázek, chození po známých, pečení mazance	- pečení beránka a mazance, pletení pomlázky a zdobení vajíčkem voskem	- jednotlivé tradice si přinášejí z původní rodiny, dále předávají
R6	-pomlázka, vajíčka, beránek, koleda	-chození po koledě a barvení vajíček	- barvení vajíček (ve slupce od cibule) a pletení pomlázek	- provozovali i v jejich dětství a teď přináší do své rodiny
R7	- příchod jara, volný den a krásné počasí	- pokud je hezké počasí vyrazí na výlet, nesmí se zapomenout na mrskačku	- nebarví ani nepletou pomlázku	-snaží se, aby tato tradice úplně nezanikla
R8	- jaro a vajíčka	- pletení pomlázky a barvení vajíček	- barvení vajíček (ve slupce od cibule)	-se snaží některé tradice ve své rodině udržovat a předávat dále
R9	- pomlázka, vajíčka, zajíček, beránek, sněženky, pentle, řehtačky	- páteční pust, pletení pomlázky, barvení vajíček, pečení beránka a zajíčka, příprava na koledníky	-pečení beránka, zajíčka, pletení pomlázky a barvení vajíček (v cibulové slupce)	-jednotlivých zvyků zdědili od svých rodičů, a předávají dále svým potomkům
R10	- vajíčka, beránek, kuřátka, pomlázka, jaro	- barvení vajíček, pletení pomlázky, chození po koledě a pečení beránka	- zdobení vajíček pomocí vyškrabávání, pletení pomlázky	-techniky se naučili ve své původní rodině a chtějí předávat dále

U tématu Velikonoce jsou otázky, jaké jsou pro komunikační partnery nejdůležitější symboly Velikonoc, které rituály dodržují ve své rodině, jaké mají techniky při určité tradici např. barvení vajíček a pletení pomlázek. Dále jaké tradice si přinášejí z původní rodiny a zda se je snaží předávat další generaci.

4.5. Tabulka 6: Vánoce

	symboly	rituály, které dodržují	předávání	pohádky
R1	-vánoční stromeček, koledy, sníh, setkání s blízkými, radost děti z dárků	-pečení cukroví, vánoční procházka, zdobení stromečku, lití olova, půlnoční mše	-všechny tradice si přinášejí z původní rodiny	-S čerty nejsou žerty
R2	-stromeček, ryba, salát, rodina pohromadě, jmelí, vůně Vánoc	-kapr, ozdobený stromek, Ježíšek pro děti a dárky	- snaží se provádět jako za jejich dětství	-Tři oříšky pro Popelku
R3	-stromeček, dárky, zvoneček, cukroví, společná večeře návštěva prarodičů a popřání krásných svátků	-společná večeře, posezení u stromečku, návštěva rodičů	- všechny rituály jsou z původní rodiny	-Tři oříšky pro Popelku
R4	-rodina, vánoční stromek a ozdoby na něm, betlém, kapr a salát, vánoční pohádky, dárky, zvoneček	-nevstávají během večeře od stolu, vše se připraví předem	-všechny tradice mají spojené z obou jejich rodin	-Tři oříšky pro Popelku
R5	- rodinná pohoda, klid, sníh, společná večeře, kapr, stromeček	- zdobení stromečku, čekání na Ježíška, sledování pohádek, šupina pod talíř, u štedrovečerní večeře nesmí nikdo odejít od stolu	-původní rodiny si přenášim hlavně čočková polévka a kubu.	-nemají
R6	-cukroví, dárky, stromeček, sníh, pohádky	- čekání na Ježíška, zdobení stromečku, kapr	- Štědrý den probíhal podobným způsobem, proto zachovali základní znaky	Mrazík
R7	- krásně ozdobený stromeček, kapr na talíři, venku bilo a doma rodinné teplo	- věří na Ježíška, sleduje celá rodina klasické české pohádky, návštěvy těch nejbližších	-vše bylo jako za jejich dětství, aby jejich dětem zanechali co nejvíce vzpomínek a aby ty krásné tradice vydržely co nejdéle	-Tři oříšky pro Popelku a Pyšná princezna
R8	- ozdobený stromeček, pohádky, teplo domova a klid, rodina pohromadě hlavně při štedrovečerní večeři	- zdobení stromečku, sledování pohádek, rozbalování dárků a rodinné návštěvy	- určité rituály si přenášejí z původní rodiny	- S čerty nejsou žerty a Tři oříšky pro popelku
R9	-zasněžená krajina, stromeček, dárky, teplo domova, cukroví, pohádky, rodinná pohoda a klid.	- dopis Ježíškovi, kapr salát, šupina pod talířem, společná večeře, zvoneček, dárky ozdobený stromeček	- skombinovali kom.pártněři ze svých původních rodin a vytvořili určitý kompromis	-Byl jednou jeden král a S čerty nejsou žerty
R10	-stromek, sníh, dárky, rodina pohromadě, kapr.	- zdobení stromečku, společná večeře, rozbalování dárků, chození na půlnoční mši	- sladili své tradice z původních rodin a rádi je předávají svým dětem	-S čerty nejsou žerty a Pyšná princezna

Další oblast je zaměřena na vánoční svátky. V první části jsou nejdůležitější symboly Vánoc, poté jaké tradice komunikační partneři dodržují, které svátky přenášejí z původní rodiny a předávají dále svým potomkům a poslední část je, kterou pohádku o Vánocích musí komunikační partneři bezpodmínečně vidět.

4.5.1. Tabulka 6.1.: Štědrý večer

	Štědrý den
R1	<i>zabije kapra, během dopoledne matka vaří, otec ozdobí stromeček, hraje si s dětmi, po obědě jdou na procházku, pak přijede babička, dají si večeři, rozbalují dárečky a koukají na pohádky, půlnoční mše</i>
R2	<i>snídaní, k obědu kuba, ozdobení stromečku, odpolední procházky, večeře, rozbalování dárků u stromečku a posezení u TV a pohádek.</i>
R3	<i>ráno vstanou, mají společnou snídani, připraví společně oběd, snaží se v poledne dodržet pust, pečou kubu, odpoledne se dojdou projít a na návštěvu za rodiči, později jdou zpět domů, připraví večeři, dárky a kolem 6h. se jdou společně navečeřet a dále se dívají na pohádky</i>
R4	<i>ráno vstanou a jedou pro stromeček do lesa, poté všichni společně zdobíme stromek, vaří a připravují rybu a salát., celý den koukají na pohádky, okolo 7 jdou ke štědrovečernímu, slavnostně nazdobenému stromu, kde všichni povečeří u zapálených svíček, nikdo během večeře nevstává., čekají, než všichni dojedí večeři. Poté zazvoní zvoneček a jdou ke stromečku, rozbalují dárky a všichni společně koukají na Popelku</i>
R5	<i>večer popřípadě brzo ráno ozdobí stromeček, pokoj se stromečkem a s dárky je zavřený, ráno se nasnídají, koukají na pohádky a připravují čočkovou polévku a kubu, po polévce se jdou projít a chystají se na večeři, u stolu mají pod talířem šupinu, čekají, až každý dojit potom teprve můžou odejít od stolu, potom zazvoní stromeček a jdou ke stromečku</i>
R6	<i>vstanou, koukají na pohádky, po obědě jdou projít a otec připraví stromek a dárky, navečer se navečeří a čekají na zvoneček, poté jdou rozbalovat dárky</i>
R7	<i>celý den jsou bez masa, aby viděli zlaté prasátko, zapálené svíčky těm co už mezi nimi nemohou být, samozřejmě příprava štědrovečerní večeře a stolu, čekání až zazvoní zvoneček po rozdáni dárků a pohádce, chodí na půlnoční mši.</i>
R8	<i>začíná ozdobením stromečku, koupení kapra, zabalení dárků, sledování pohádek, celý den se čeká a připravuje na štědrovečerní večeři a poté nastane rozbalování dárků a rodinné setkání u stromečku</i>
R9	<i>večer začíná přípravou stromečku, a dárků do obývacího pokoje, ten se poté uzamkne a do večeře nikdo nesmí vstoupit, chystá se na oběd, sledují se pohádky, a později na večeři, smaží se kapr, připravuje salát, prostírá stůl, nesmí chybět šupina pod talířem, od stolu se nesmí odejít, dřív než všichni dojí. Poté se pustí prskavky, zazvoní zvonek a jde se ke stromečku, po rozbalení dárku se jde na půlnoční mši</i>
R10	<i>začíná snídani, ozdobení stromečku, jelikož jsou dcery ještě malé, Ježíška moc neřeší, dále připravují oběd, polévku a kubu, pak následuje procházka a štědrovečerní večeře salát s kaprem, rozbalování dárečků a poté se jde na půlnoční mši</i>

Průběh Štědrého dne rozšiřuje kategorii: Vánoce, kde je popsán v jednotlivých rodinách komunikačních partnerů a zvýrazněné určité prvky, které se shodují nebo opakují.

4.6. Tabulka 7: Zaniklé a nově vzniklé rituály

	příchod nových svátku	1. Máj	Valentýn	Haloween	Dušičky
R1	-nevdá jim -nejdůležitější pro ně zůstanou Vánoce a Velikonoce	-neslaví	-slaví -dají si dárek, stráví spolu večer	-nepřikládají žádný význam -svátek určité nevytěsni zažité Dušičky	-zajdou na hřbitov, dají kytku nebo věneček a vzpomínají
R2	-nové tradice se nesnaží zavádět	-slaví -pusa pod rozkvetlou třešni	-slaví, daruje kytku	-převzatý svátek z Ameriky, nijak zvlášť ho neslaví -tradice Dušiček tento svátek neohrozí	-památka zesnulých, úklid hrobu, zapálení svíček a vzpomínky
R3	-nové svátky slaví, jen Valentýn jiné do rodiny nepřináší	-neslaví	-slaví, chodí na večeri	-neslaví, nepatří k nám -nezastíní svátek Dušičky	-chodí na hřbitov, pokládají věnec a vzpomínají na zesnulé
R4	-nově vzniklým svátkům moc nehoví ale preferují spíše klasické svátky	-první máj slaví pusou	-jak kdy, zajdou na večeri, ale nic si nekupují	hezke si vydlabat dýni- pro dítě je to zajímavější než dušičky -mohl by u mladší generace vytlačit Dušičky	-znamená sváteční řidiči na cestách, navštívení blízkých, kteří už nejsou mezi námi a uctění jejich památky
R5	-nepřikládají žádný význam -jsou pro tradiční	-polibek pod třešni	-slaví květina a večere	-jednou ve společnosti vymizí svátek Dušičky	-chodí na hřbitov zapálit svíčku a vzpomínají na své blízké
R6	-nejsou pro důležité, nenechávají je do své rodiny proniknout	-slaví -pusa	-slaví pusa	-snaží se ho ignorovat a nepodporují -praštěný svátek ze západu -ostatní se snad nenechají zaslepit, aby zanikly Dušičky	-jdou na hřbitov a vzpomínají na své blízké
R7	-nepřipouští a nevěnují jim velkou pozornost	-polibek pod rozkvetlou třešni	-svátek pro mladé lidi, a neslaví ho	-nemá žádný význam, je to mladší svátek, který v České Republice nemá, co dělat, protože tady jsou čarodějnice	-s památkou, nebo-li s dnem všech nejbližších zesnulých a toto by chtěli zachovat, zapálí svíčky na hřbitově
R8	-tyto svátky nejsou důležité, ale pokud by měl být den volna navíc, nebránili by se	-slaví -první májovou pusou	-neslaví a odmítají ho	-není pro ně svátek -působí děsivě, vidí vtom mrtvé a způsobuje jí deprese -mládež se raději převléká do masek a jde pít, než aby šli zapálit svíčku	-památka zesnulých, při kterém vzpomínají na jejich blízké
R9	-nové svátky se v této rodině nerozvíjí, jsou pro tradiční a zděděné rituály	-slaví -pusou	-slaví -vínem a kytkou	-neslaví, nepřijde jim důležitý, jsou si jisti, že do budoucna tento se tento svátek vžije stejně jako Valentýn	-výroba věnečků, návštěva hřbitova, zapálení svíčky a vzpomínání na zesnulé
R10	-nové svátky nepřijímají, silně je odmítají	-slaví -pod rozkvetlou třešni polibkem	-svátek Valentýn neslaví	-je pro ně americký svátek, který sem nepatří -zbytečně tu obtěžuje ostatní a přehlíží se svátek Dušičky	-jde se na hřbitov zapálit svíčka a vzpomínat na své blízké

Téma nově vzniklé a zaniklé svátky znázorňují odpovědi, jaký názor mají komunikační partneři na nově pronikající rituály do našich tradic, jestli slaví a jakým způsobem svátek 1. Máj a Valentýn, jaký pohled mají na svátek Halloween a zda si myslí, že by mohl tento svátek vytlačit český svátek „Dušičky“, a jak u nich v rodině probíhají „Dušičky“.

5. Diskuze

Rozhovory byly rozděleny do jednotlivých oblastí, celkový počet je 6 kategorií a z toho 2 kategorie jsou rozšířené 2 tabulkami. První část zjišťuje rodinné rituály, co si pod tímto pojmem představí, co pro ně znamenají rodinné rituály, jaké jim přiřkládají hodnoty, popis průběhu pracovního dne a víkendu. Další oblast je zaměřena na rodinné paměti, v této oblasti se zjišťuje to, jakým způsobem uchovávají své vzpomínky a to prostřednictvím alb, rodokmenů, vzpomínkových krabic a věcmi, které jsou předávány z generace na generaci. Okruh s názvem náboženství, jak již vyplývá s názvu, se týká víry, Boha, osudu a posmrtného života, které také úzce souvisí se svatbou, křtem a vybíráním jmen pro děti. Čtvrtá kategorie jsou Velikonoce, kde najdeme základní otázky na nejdůležitější symbol Velikonoc, rituály dodržující se v rodinách, techniky při dodržování tradic a jejich předávání další generaci. Pátá kategorie se orientuje na svátek Vánoce, najdeme zde stejné otázky jako u Velikonoc: nejdůležitější symboly Vánoc, jaké rituály dodržují a které tradice předávají další generaci, jakou pohádku musí bezpodmínečně vidět o Vánocích a nakonec toto téma je rozšířené tabulkou průběh Štědrého dne. Poslední téma se zabývá nově vzniklými a zaniklými rituály, názory komunikačních partnerů, jak slaví 1. Máj, Valentýn, Halloween a svátek „Dušičky“..

Pod pojmem rodinné rituály, si dotazovaní představili jednoznačně rodinné sešlosti, slavení narozenin a ostatních svátků, činnosti, které rodina tvoří společně, zvyky a opakující se činnosti (viz kapitola Výsledky, tabulka 2).

Byla stanovena výzkumná otázka, jaký význam mají rodinné rituály v rodině. Komunikační partneři vysokoškolsky vzdělaní si zakládají na rodinných rituálech a přiřkládají jim velkou hodnotu. Rodinné rituály v jejich rodině pro ně znamenají čas klidu a pohody a celá rodina pohromadě. Komunikační partneři s vyučením na rodinných rituálech netrvají. Dodržují základní rituály jako rodinné oslavy společné večery a dovolené. U komunikační partnerů R1 až R5 je patrné, že si potrpí na stanovený řád ve své rodině a mají zavedené určitá pravidla, která se musí dodržovat. Za to komunikační partneři, kteří jsou vyučeni, nepřikládají velký význam rodinnému řádu, 4 z 5 odpověděli, že nemají stanovený řád. Na otázku zda si komunikační partneři

myslí, že musí omezovat rodinné rituály kvůli své práci, se jasně shodli komunikační partneři s vysokoškolským vzděláním, kteří nepocitují, že by je jejich práce omezovala. Naopak u vyučených komunikačních partnerů tří pocitují omezování svých rituálů na úkor práce (viz kapitola Výsledky, tabulka 2).

Téma rodinných rituálu je rozšířeno popsaným průběhem pracovních dnů, kde 7 komunikačních partnerů popsalo, že se vzájemně střídají při výchově dětí, jsou ale ovlivněni prací a velmi záleží, kdy se kdo vrací z práce. Jak uvedli komunikační partneři i s výučním listem, musí omezovat své rituály a tím je myšlený i čas strávený s dětmi, kvůli práci. U víkendu se projevila shoda s návštěvou rodičů, 8 z 10 rodin tráví nedělní oběd u rodičů. Většinu času se snaží věnovat rodině a vytvářet společné chvíle různými procházkami, výlety a aktivitami (viz kapitola Výsledky, tabulka 2.1 a 2.2.).

U tématu rodinné paměti 4 z 5 komunikačních partnerů vysokoškolsky vzdělaných si jako rituály z původní rodiny přenášejí zvyky rodinných oslav a dodržování tradic při svátcích jako jsou Vánoce, Velikonoce, dále se u těchto komunikačních partnerů objevil smysl pro pořádek, rodinné zázemí. U komunikačních partnerů, kteří jsou vyučení v oboru, uvedli 3 komunikační partneři smysl pro řešení problémů, 2 rodiny čekání na druhé se společným obědem nebo odpolední kávou. Bez ohledu na čas, práci a vzdělání 9 z 10 komunikačních partnerů si vytváří vlastní album, a tím zachovává vzpomínky na svůj prožitý život. Většina komunikačních partnerů nemá přehled o svých předcích a z 5 vysokoškolsky vzdělaných rodin mají 2 vytvořené rodokmeny, výrazně se to neliší ani u komunikačních partnerů s výučním listem, kde má vytvořený rodokmen jen 1 rodina. Z rozhovoru vyplývalo, že tuto informaci o svých předcích nepovažují za důležitou a nepřikládají rodokmenu velký význam (viz kapitola Výsledky, tabulka 3).

Uchovávání jednotlivých předmětů nadále zůstává, muži si schovávají památky po svém otci jako např. knihy a nástroje, naopak ženy upřednostňují šperky. Jednotlivé předměty obsahují vzpomínku na zesnulého. (31)

V těchto případech se od minulosti nic nezměnilo a stále se předávají šperky, jak uvedlo všech 10 komunikačních partnerů, další shoda u 7 komunikačních partnerů byla v předávání receptů a kuchařek, dále u jednotlivých komunikačních partnerů se objevily fotky, deníky, obrazy, sošky a vázy. Součástí každé rodiny bývá také takzvaná

vzpomínková krabice, ve které se uchovávají předměty, které nám připomínají zvláštní události v našem životě. Dva komunikační partneři s výučním listem uvedli, že nemají žádnou vzpomínkovou krabici, u vysokoškolsky vzdělaných toto uvedla jedna rodina. Zbytek komunikačních partnerů vlastní vzpomínkovou krabici, kde si uchovávají převážně kresby, výrobky dětí, fotky, diplomy, hračky a drobné předměty, které jim připomínají konkrétní příhody (viz kapitola Výsledky, tabulka 3).

Z deseti komunikačních partnerů jsou čtyři rodiny, které věří v Boha také 7 komunikačních partnerů, kteří věří v osud nebo určitou energii, 2 komunikační partneři, kteří nevěří ani v Boha, energii či osud. S tímto úzce souvisí následující část tabulky, zda jsou komunikační partneři pokřtěni, v 5 rodinách jsou pokřtěni všichni členové i děti, ve 3 rodinách jsou pokřtěni jenom rodiče bez dítěte, dále jedna rodina je složena z jednoho pokřtěného rodiče a nepokřtěných zbytků členů rodiny a v poslední rodině není nikdo pokřtěný. Na to navazuje otázka týkající se svatby v kostele, kdy přesně půlka komunikačních partnerů měla svatbu v kostele a druhá část ne. Místo svateb je ovlivněno časovým trendem a velký vliv má dodržování náboženských zvyků a tradic (viz kapitola Výsledky, tabulka 4).

V naší společnosti byla jako kulturní tradice rituál křtu, kterým se dítě uvádělo do společenství, i tato tradice u nás ztrácí všeobecný význam jako ostatní rituály. (29)

Výběr jednotlivých jmen v minulosti uvádí ve svém výzkumu Françoise Zonabendová, která se zabývá tradičním modelem výběru jmen, při kterém vybíral jméno kmotr nebo kmotra. Prvorozené dítě mělo za kmotra svého dědečka z otcovy strany a za kmotru svou babičku z matčiny strany a druhému dítěti šel za kmotru starší otcův bratr a za kmotru starší matčina sestra. V případě, kdy nejstarší dítě byl chlapec, nesl jméno svého otce, když to byla dívka, dostala jméno po matce své matky. (31)

Tato tradice se dochovala dodnes, kdy 3 rodiny vybraly jméno svého dítěte podle otce a druhé podle vlastního výběru. Přesto u výběru jmen pro své potomky převažuje metoda výběru podle toho, které se jim líbilo nejvíce, a takto odpovědělo 6 komunikačních partnerů. Jediní komunikační partneři chtěli tradiční jméno, a proto vybírali z anglického kalendáře.

V naší kultuře můžeme rozdělit jména do 3 skupin: módní, staromódní a neutrální. Určitá jména drží tradičně svá místa popularity, ale jednotlivá se v kategorii posouvají. Podle profesora sociologie Jurgena Gerhardse existují jména specifická podle určité společenské vrstvy. Děti z „vyšších kruhů“ dostávají neobvyklá jména, za účelem odlišit své dítě od okolí, a proto sahají po vzácnějších nebo staromódních jménech. (29)

U tématu Velikonoce se komunikační partneři sešli s podobnými odpověďmi na téma velikonočních symbolů, což je pro ně: vajíčka, pomlázka, beránek, zajíček, jaro. Ani jeden z komunikačních partnerů na symboly Velikonoc neuvedl zvyky související s náboženstvím a vírou, i přesto že tabulka 4 uvádí, že z 10 komunikačních partnerů 4 věří v Boha.

Jasným symbolem Velikonoc v kuchyni je uzené maso, telecí nebo jehněčí maso, ale třeba také sekaná nebo studené masové rolády, samozřejmě sem patří i sladké jako například pečený beránek, jidáš a mazanec. (12)

Pečení velikonočního beránka a mazance je tradicí u 5 dotazovaných komunikačních partnerů. Rituály, které se dodržují ve všech výzkumných rodinách, jsou barvení vajíček a pletení pomlázky. Jako jediný komunikační partneři R9 uvedli páteční pust. Z deseti šest komunikačních partnerů dodržuje koledování po známých a sousedech.

Uplet pomlázku musel umět každý kluk, pletou se různé velikosti od malých do kapsy až po dlouhé. Důležitý byl jejich účel, kdy chodili koledníci po sousedních staveních a díky koledě si vykoledovali vajíčko a mezitím mohli vyšlehat dívky a ženy, aby příští rok neuschly. Tato tradice zůstává velmi aktuální. (2)

Techniky na barvení vajíček, popřípadě zdobení kraslic a znalost pletení pomlázky si komunikační partneři přinášejí z původní rodiny a snaží se je postupně praktikovat doma tak, aby je mohli jejich potomci použít v budoucnu. Jednotlivé techniky na zdobení vajíček se liší, ale nejznámější metoda je cibulová slupka, kdy se na vajíčko pevně přiváže část rostliny, a nechá se vařit v cibulové slupce. Další metoda je zdobení voskem a vyškrabávání.

Kategorie, která zachycuje, symboly Vánoc jsou pro vysokoškolsky vzdělané komunikační partnery: vánoční stromeček, dárky, společný večer, setkání s blízkými.

Ojedinele se objevily symboly: koledy, jmelí, zvoneček, betlém. Komunikační partneři R6 až R10 s výučním listem označili za nejdůležitější symboly Vánoc ozdobený stromeček, celá rodina pohromadě, rodinné teplo a klid. U těchto komunikačních partnerů se neobjevil symbol jmelí, koledy, betlém ani adventní věnec (viz kapitola Výsledky, tabulka 5).

Podle výzkumu patří do základních symbolů Vánoc Ježíšek, vánoční stromeček, kapr, cukroví, betlém, půlnoční mše a koledy, jmelí a vánoční obyčej jako např. lití olova, krájení jablka, pouštění lodiček, střevíc a šupina. (13)

Tradice, které se snaží dodržovat v jednotlivých rodinách, jsou různé a každá si zakládá na svém, společnou tradicí je zdobení stromečku, společná večeře. V průběhu Štědrého dne se našly tradiční zvyky například pečený kuba u 3 komunikačních partnerů s vysokoškolským titulem a u 1 komunikačních partnerů s výučním listem. Naopak 3 rodiny s výučním listem chodí na půlnoční mši a 1 rodina vysokoškolsky vzdělaná, ostatní tuto tradici nepodporují, protože je většina komunikačních partnerů nevěřících. Další zvyk, který se provozuje ve 2 rodinách je šupina pod talířem a ve 3 rodinách, dodržují u štědrovečerní večeře to, že čekají, až všichni dojí, do té doby nesmí nikdo odejít od stolu. Rituály, které mají rodiny společné, jsou zdobení stromečku, procházka, společná večeře, rozbalování dárků a sledování pohádek.

Pohádky má na Vánoce rád každý a není to záležitost jenom dětí, udržují v nás naději, že dobro nakonec navzdory všemu vždycky zvítězí nad zlem. Lidé totiž o vánočních svátcích věří na zázraky více než jindy. Do 10 nejoblíbenějších pohádek patří Tři oříšky pro Popelku, S čerty nejsou žerty, Byl jednou jeden král, Pyšná princezna, Anděl páně, Hrátky s čertem, Lotrando i Zubejda, Jak se budí princezny, Princ a Večernice, Šíleně smutná princezna. (24)

Tuto anketu potvrzují i tyto komunikační partneři, kteří odpověděli: 5 komunikačních partnerů má jako nejoblíbenější pohádku Tři oříšky pro Popelku, dále 4 komunikační partneři mají jednu z nejoblíbenějších pohádek S čerty nejsou žerty, potom Pyšnou princeznu, Byl jednou jeden král a Mrazík. Všichni komunikační partneři se bez ohledu na vzdělání, snaží jednotlivé rituály, které si přinesli z původních rodin, praktikovat ve své rodině a předávat mladší generaci, která je bude šířit dále. Z dnešní

rodin mizí tradiční obyčeje a jednotlivé svátky se zlehčují a upravují daným rodinám podle svých potřeb (viz kapitola Výsledky, tabulka 5).

Na nově vzniklé a zaniklé rituály komunikační partneři vyjádřili takový názor, že je nepocítují, nevěnují jim pozornost a upřednostňují tradiční české svátky.

1.Máj je den lásky, ale také i Svátek práce, dříve se tento den spojoval se stavěním májky. Velký podíl zde má spisovatel K. H. Mácha a jeho kniha Máj, kdy květen je lásky čas, a traduje se, že dívka musí být políbena pod kvetoucí třešni, jinak by mohla uschnout. (35)

Osm z deseti komunikačních partnerů na otázku jakým způsobem slaví den 1. Máje odpověděla, že pusou, nebo polibkem pod rozkvetlou třešni a pokud není třešeň tak aspoň bez ní. Rozhodně musí tento zvyk proběhnout a nenechají si ujít příležitost připomenout si čas lásky. Ani jeden komunikační partner si nespojoval tento svátek se stavěním májek. Z odpovědí jasně vyplývá, že svátek Halloween se u nás v rodinách neslaví. Komunikační partneři ho převážně ignorují, nesnaží se ho podporovat a berou ho spíše jako americký svátek, kterému se u nás nepřikládá velký význam. Z rozhovoru také vyplývalo, že o tomto svátku neznají souvislosti k jednotlivým zvykům a tradicím.

Tento svátek je propagován spíše medií a nákupními centry, naopak v Severní Americe je tento svátek brán za druhý nejoblíbenější. V Čechách se dostává do povědomí i prostřednictvím mateřských, základních ale i středních škol, kdy se děti dozvědí něco z historie svátku. Proto tato tradice vyvolává mnoho diskuzí, někdo tímto dnem opovrhne, ale najdou se i tací, kteří ho mile rádi přivítají. Někteří lidé berou tuto oslavu za rouhání, z toho důvodu, že tyto bujaré oslavy se konají v době křesťanských svátků Všechny svatých a Dušiček. (12)

Komunikační partneři se zároveň obávají, že díky nové generaci a vlivu medií postupně nahradí tento svátek naše tradiční Dušičky, i přesto že jsou u nás silně zažitou tradicí. Všichni komunikační partneři odpověděli, že svátek Dušičky slaví tím, že jdou na hřbitov rozsvítit svíčku, dát věnec nebo kytku na hrob a vzpomínají na své blízké, kteří už nemůžou být mezi námi.

Výzkum prokázal, že v dnešní společnosti se snaží dodržovat základní rituály, nikdo žádným způsobem ve své rodině nesnaží prosazovat jiné, než jsou všeobecně

rozšířené. Proto se na některé tradice postupně zapomíná a nechávají se ustoupit do pozadí a do popředí se dostávají jiné například materiální hodnoty. Velmi důležité je, aby se nezapomínalo na tradice a rituály neboť slouží k udržování rodinného kruhu.

6. Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jaký význam mají rodinné rituály a dodržování tradic v současné rodině. Z výzkumu vyplývá, že zkoumaný soubor vysokoškolských rodin přikládá velký význam rodinným rituálům, což pro ně znamená sešlost celé rodiny pěkně pohromadě, čas pohody, klidu a lásky. Oproti komunikačním partnerům s výučním listem, kteří nepřikládají rodinným rituálům velkou hodnotu, i přesto, že pro ně znamenají společně strávené večery, blaho rodiny, klidné večery, teplo domova, společné dovolené a oslavy svátků, i tak si na rituálech si nepotrpí. Toto potvrzuje i téma stanoveného řádu v rodině, kdy komunikační partneři i s vysokoškolským vzděláním potvrdili v rodině určená pravidla, na kterých si zakládají. Naopak v rodinách s výučním listem nemají přesný řád. Toto také souvisí se zaměstnáním jednotlivých komunikačních partnerů, kteří potvrdili, že 3 komunikační partneři pociťují omezení rodinných rituálů z důvodu jejich pracovní doby.

Dodržování tradic v současné rodině potvrdili všichni komunikační partneři i a to v kategorii Velikonoce a Vánoce, kde odpověděli, že si rituály přinášejí z původních rodin a snaží se je předávat další generaci. Z kategorie Vánoc jsou to tradice: zdobení stromečku, procházky, společné večeře, sledování pohádek a rozbalování dárků pod stromečkem, dále se zde našly tradiční zvyky jako pečený kuba, šupina pod talířem, neodcházení od štedrovečerní večeře dokud všichni nedojedí a chození na půlnoční mši. Stalými společnými rituály v době Velikonoc jsou: pečení beránka a mazance podle starých receptů, barvení vajíček, pletení pomlázky a koledování po známých a sousedech. U tradičního svátku 1. Máj komunikační partneři potvrdili, že ho slaví polibkem pod rozkvetlou třešní a tím dodržují českou tradici. Zároveň podporují svátek Valentýn, i přesto že to není klasický český zvyk. Svátek Dušičky je pro českou rodinu velmi významný svátek už po dlouhé generace a toto zůstává i dodnes. U rodinné paměti se zachovávají alba s fotografiemi a předměty, které se předávají z generace na generaci, také zůstaly stejné a jsou to převážně šperky a kuchařky. Uchovávání vzpomínek na své dětství prostřednictvím vzpomínkové krabici se dále provozuje a

můžeme zde najít věci jako: fotografie, hračky, kresby a výrobky, drobné upomínkové předměty, diplomy a medaile.

Výběr jmen pro své děti se potvrdila tradice, předávání jmen po otci a pak podle oblíbenosti jednotlivých jmen. Křest je v dnešní době spíše z tradice, postupně ale upadající, zároveň svatby v kostele, které se konají jen z důvodů tradice. Tradicí ale zůstává trend, kdy matka zůstává doma s dětmi a otec se stará o rodinu, dále také společné víkendové návštěvy u rodičů.

Touto prací jsem chtěla zdůraznit hodnoty a význam českých tradic, které se v důsledku moderní doby omezují a některé vytrácejí z našeho povědomí. Cílem bylo také upozornit na důležitost jejich udržování, které úzce souvisí s rodinným zázemím a celkovou soudržností rodiny.

Práce může být použita jako studijní materiál pro další a hlubší výzkum rodinných rituálů. Zároveň sloužit jako studijní materiál v předmětu sociologie rodiny, sociologie a psychologie.

7. Seznam použitých zdrojů

1. ADAM, Adolf. *Liturgický rok: historický vývoj a současná praxe*. Vyd. 1. Přeložil Pavel Kouba. Praha: Vyšehrad, 1998, 325 s. ISBN 8070212691.
2. ČESKÉ-TRADICE. *Tradice* [online]. 2012 [cit. 2013-2-24]. Dostupné z: <http://www.ceske-tradice.cz/tradice>
3. DIRECTIONJOURNAL. *Rituals and Family Strength*. 1990 [cit. 2013-2-26]. Dostupné z: http://www.directionjournal.org/issues/gen/art_654_.html
4. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Vyd. 1. Přeložil Hana Antonínová. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 9788073674656.
5. FROLCOVÁ, Věra. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001, 277 s. ISBN 8070215038
6. FROMM, Erich. *Mýtus, sen a rituál*. Vyd. 1. Přeložil Jan Lusk. Praha: Aurora, 1999, 223 s. ISBN 8085974703
7. GIDDENS, Anthony. *Sociologie a*. Dotisk 1. vyd. Přeložil Jan Jařab. Praha: Argo, 1999, 594 s. ISBN 8072031244.
8. GENNEP, Van Arnold a Helena BEGUIVINOVÁ. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: NLN nakladatelství Lidové noviny, 1997, 205 s. ISBN 8071061786.
9. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 807178303x.
10. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 9788026202196.
11. HISTORY. *Halloween*. [online]. 1996-2011. [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/halloween>

12. HLADÍKOVÁ, *Trick or treat! Koledu nebo Vám něco provedu!* Kultura21[online]. 2010 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.kultura21.cz/tradice/2163-trick-or-treat-koledu-nebo-vam-nco-provedu>
13. HOVORKOVÁ, Kateřina. *Cesta za symboly Vánoc*. In, magazín Hospodářských novin. [online]. 2008. [cit. 2013-1-12]. Dostupné z: <http://in.ihned.cz/c1-31414380-cesta-za-symboly-vanoc>
14. HUDEČKOVÁ, Lucie. *Význam rituálů v životě rodiny 21. století*. Diplomová práce, Dvořáček Tomáš, Brno: PedF. MU. 2009
15. KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Vyd. 1. Praha: Academia, 200520072009, 879 s. ISBN 8020013512.
16. KAUFMANN-HUBER, Gertrud. *Děti potřebují rituály*. 1. vyd. Přeložil Alžběta Sirovátková. Praha: Portál, 1998, 94 s. ISBN 8071782033.
17. KELLER, Jan. *Nejistota a důvěra: aneb K čemu je modernitě dobrá tradice*. Praha: Slon, 2009. ISBN 978-80-7419-002-5.
18. KOUZELNÉ VÁNOCE. *Kde se vzala tradice zasílání vánočních přání*. [online]. © 2012. [cit. 2013-1-15] Dostupné z: <http://www.kouzelnevanoce.cz/kde-se-vzala-tradice-zasilani-vanocnich-prani/>
19. *Malá československá encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, 969 s.
20. MIKOVSKÁ, Jana. *Je důležité dodržování tradic*, Generace, 2009, 11. ročník, č.6. 62 s., ISSN 1213-7626.
21. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
22. MOJE RODINA – PORTÁL PRO NEVŠEDNÍ RODINU: *Nezapomínejte na rituály!* [online]. 2009 [cit. 2013-04-26]. Dostupné z: <http://www.moje-rodina.cz/miminka/nezapominejte-na-ritualy>
23. MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. *Interkulturní psychologie: Rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1361-1.

24. MOTLOVÁ, Kristýna. *Vybrali jsme 10 nejlepších českých pohádek*. Topzine. [online]. 2012. [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: <http://www.topzine.cz/uzijte-si-kouzelně-vánoce-vybrali-jsume-10-nejlepsich-ceskych-pohadek>
25. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., uprav. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008, 323 s. ISBN 9788086429878
26. MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: mýty a skutečnosti*. Vyd. 1. Brno: Blok, 1990, 182 s. ISBN 8070290188.
27. PAVLICOVÁ, Martina. *Lidová kultura a její historicko-společenské reflexe: (mikrosociální sondy)*. Vyd. 1. Brno: Ústav evropské etnologie, 2007, 175 s. ISBN 9788025410448.
28. PENNICK, Nigel. *Rok: tradice a svátky*. Vyd. 1. Přeložil Zlata Kufnerová. Praha: Dita, 1994, 303 s. ISBN 8090150357.
29. RODNÁ, Kateřina. *Jméno určuje osud! Psychologie dnes*. Praha: Portál, 2011, roč. 17, č. 6. ISSN 1212-9607.
30. ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Vyd. 2., přeprac., V Portálu 1. Praha: Portál, 2004, 390 s. ISBN 8071788295.
31. SINGLY, François de. *Sociologie současné rodiny*. Vyd. 1. Přeložil Stanislav Štech. Praha: Portál, 1999, 127 s. ISBN 8071782491
32. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2004, 412 s. ISBN 8085843617.
33. STVALENTINESDAY. *History-of-st-valentines-day* [online]. 2009 [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://www.stvalentinesday.org/history-of-st-valentines-day.html>
34. ŠEBELOVÁ. *Halloween anebo Dušičky?* The Epoch Times [online]. 2007 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/200710303661/Halloween-anebo-Dusicky.html>
35. ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Jaro*. 1.vyd.Olomouc. Rubico, 2007. 128 s. ISBN 978-80-73-46-074-7.

36. ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. 2. Vyd. Olomouc: Rubico, 2004. 119 s. ISBN 80-7346-041-6.
37. UHLÍKOVÁ, Lucie, et al. *Kultura - společnost - tradice : soubor statí z etnologie ,folkloristiky a sociokulturní antropologie; 1., 1.Vyd.* Praha: Etnologický ústav Akademie věd ČR v Praze, 2005. 221s. ISBN 80-85010-71-2
38. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. 444s. ISBN 80-717-8678-0.
39. VEČERKOVÁ, Eva a Věra FROLCOVÁ. *Evropské Vánoce v tradicích lidové kultury*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2010, 516 s. ISBN 9788074290060.
40. TYLLNER, Lubomír. *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska.Věcná část A-N*. 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 2007. 636 s. ISN 978-80-204-1712-1
41. TYLLNER, Lubomír. *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska.Věcná část O-Ž* 1. Vyd. Praha: Mladá fronta, 2007. 664 s. ISBN 978-80-204-1713-8
42. WELT. *Warum Rituale für Familien enorm wichtig sind*. [online]. 2012 [cit. 2012-12-18]. Dostupné z: <http://www.welt.de/gesundheit/article107281161/Warum-Rituale-fuer-Familien-enorm-wichtig-sind.html>

8. Přílohy

8.1. Příloha 1: Přepis rozhovorů – vysokoškolsky vzdělaní komunikační partneři

8.2. Příloha 2: Přepis rozhovorů - komunikační partneři s dokončeným učebním oborem

Příloha 1: Přepis rozhovorů – vysokoškolsky vzdělaní komunikační partneři

Vysokoškolské vzdělání

Rodina 1:

Základní informace:

Komunikační partnerka 30 let má *vysokoškolské vzdělání s titulem Bc. stavební inženýrství*. V momentální době je na *mateřské dovolené*. Komunikační partner 31 let je *vysokoškolsky vzdělaný s titulem Ing. ČVUT*. Nyní pracuje jako *konstruktér ve stavební firmě*. Tato rodina si myslí, že patří do *středně příjmové rodiny*, závislá na penězích není, ale *rodinné rituály by kvůli penězům neomezili*. Tato rodina se skládá ze *dvou dětí, syn 5 let navštěvuje mateřskou školku a dcera 1 rok*. Komunikační partneři bydlí v *bytě, který se nachází ve velkém městě*.

Rodinné rituály:

Rodinné rituály jsou pro rodinu *něco, co neodmyslitelně patří jen k jejich rodině, co se v určitých intervalech opakuje, někdy se to předává i po generacích a vždy se moc těší, když takový jejich rituál mohou provést*. Rituály v této rodině *hrají velkou roli, bez nich by si nemohli ani život představit, jsou to srdeční záležitosti a jsou rádi, že to, co převzali, mohou předávat i dále jejich dětem, proto rituálům přikládají velkou hodnotu a v jejich životě zabírají důležité místo*. Ve své rodině se snaží mít *stanovený řád*, ale ne vždy jej dodržují. Pracovní den začíná tím, že *ráno vstanou, postarají se o děti, komunikační partner vezme syna do školky, potom jede do práce, ze které se vrací kolem 4 hodiny. Matka zůstává s dcerou doma, a stará se o domácnost. Otec se po práci snaží pomáhat, jak s dětmi, tak s domácností a společně dodržovat určitý řád např. v 6. hodin večeře, pak příprava dětí na večer, hygiena, uložení a večer mají klid pro sebe. Víkend je zaměřený převážně na děti, vždy jdou na procházku a do parku, uvaří si oběd a jezdí se na návštěvy k rodičům*. Komunikační partneři *neomezují rodinné rituály, ohledně své práce a vždy si na ně najdou čas*.

Rodinné paměti:

Z původní rodiny si přináší jednotlivé zvyky a oslavy *Vánoc, Velikonoc, narozenin, svátků a dalších tradic, které skombinovali*. Komunikační partneři mají každý své album z mládí a nyní sestavují společné rodinné album, také mají přehled o svých předcích a vytvořený vlastní rodokmen. Předměty, které se předávají z generace na generaci, jsou převážně šperky, určité drobnosti a některé recepty. Jednotlivé vzpomínky a historky si předávají a vypráví při rodinných sešlostech. Mají několik takzvaných vzpomínkových krabic, najdeme zde od *drobných věcí*, které připomínají určité vzpomínky, *deníky, památníky, fotky, výrobky syna*.

Náboženství a víra

Na otázky týkající se náboženství, víry, životní energie, posmrtného života či osudu, mi komunikační partneři odpověděli, že *věří v osud, to co se má stát se také stane a všichni to máme napsané ve své životní dráze*. V této rodině *nejsou* ani rodiče ani děti *pokřtěni*. Proto *nebyla svatba v kostele*. Jména svých dětí si vybírali podle určitých *okruhů jmen, které měli a z nich pak redukovali jedno po druhém a nakonec se shodli na jednom konečném*.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc jsou pro člen rodiny: *příchod jara, pomlázka, výzdoba jako vajíčka, beránek, pečení mazance*. Rituály, které se udržují v rodině, jsou převážně *barvení vajíček, pletení pomlázky, chození po pomlázce, návštěva blízkých*. Techniku na barvení vajíček *používají jako jejich rodiče*, takže je převzali od nich, *zdobí je voskem*. Tyto tradice si přináší z původní rodiny, kde obě rodiny měly tradice dosti podobné.

Vánoce

Nejdůležitější symboly Vánoc pro rodinu jsou: *vánoční stromeček, koledy, sníh, setkání s blízkými, radost dětí z dárečků*. Soustředí se na dodržování jednotlivých rituálů a to na *pečení cukroví, vánoční procházky, zdobení stromečku, lití olova, půlnoční mše*. Štědrý den probíhá v této rodině tak, že *otec zabije kapra, během dopoledne matka vaří, otec ozdobí stromeček, hraje si s dětmi, po obědě jdou na procházku, pak přijede babička, dají si večeři, rozbalují dárečky a koukají na pohádky, nakonec jdou na půlnoční mši. Nejoblíbenější pohádka S čerty nejsou žerty*. Všechny tyto rituály přenášejí z původní rodiny.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Příchod *nových rituálu této rodině nevadí*, jsou pro jakýkoliv svátek, ale samozřejmě pro ně *zůstávají těmi nejdůležitějšími Vánoce a Velikonoce*. Svátek *1. Máj* neslaví nijak zvlášť, na rozdíl od *Valentýna*, kdy si *dají dárky a stráví večer spolu*, dále svátku Halloween, který se začíná rozšiřovat, *nepřikládají žádný důraz, neslaví ho*, ale ví o něm. *Nejsou ani názoru, že by měl tento svátek vytěsnit svátek „Dušičky“*, které *zvlášť neřeší, ale každý rok zajedou na hřbitov, kde dají kytičky nebo věneček, zavzpomínají*.

Rodina 2:

Základní informace

Komunikační partnerka *29 let* vystudovala *vysokou školu ekonomickou* s titulem Bc. Dříve pracovala jako *administrativní pracovník*, nyní je na *mateřské dovolené*. Komunikační partner *32 let* má *vysokoškolským titul Bc.* v oblasti ekonomie. Jeho práce je *technik* v obchodě s elektrotechnikou. Rodina se zařadila do *středně příjmové kategorie*. Do rodiny patří také *2 děti*, syn *3roky* a druhý syn *1 rok*. Společně žijí v *rodinném domě*, který představují a nachází se v *malém městě*.

Rodinné rituály

Pod pojmem rodinný rituál si představují *periodicky se opakující činnost, do kterých by zařadili svátky, narozeniny, Velikonoce a Vánoce*. Rodinným rituálům přiřkládají *velkou hodnotu, je to čas pohody, klidu, lásky, spokojenosti a sešlost rodiny*. Vzhledem k zaměstnání a přestavby domů se snaží *určitý řád upravovat* ke svým možnostem. Pracovní den probíhá takovým způsobem, že *otec ráno vstane, vyvenčí psa, udělá snídani a jede do práce*. Matka se *stará doma o děti a o domácnost*. Po příjezdu otce domů *dělá práci na domě*. O víkendu se snaží *věnovat většinu času rodině, popřípadě stavbě*. V neděli *dodržují obědy u rodičů*. Rodinné rituály se snaží *neomezovat* ohledně práce.

Rodinné paměti

Z původní rodiny si přináší *dodržování rodinných rituálů a nejdůležitější, aby byla rodina pohromadě*. Rodinné album *sestavují* a ukazují při rodinných akcích. Vlastní *rodokmen složený nemají*, ani o tom nikdy neuvažovali. Předměty, které přenášejí z generace na generaci, jsou *ozdoby, kraslice, sošky a upomínkové předměty*. *Vzpomínky a historky* se v této rodině *vypraví při dlouhých zimních večerech a rodinných setkání*. Dále si *udržují vzpomínky, prostřednictvím vzpomínkové krabice, kde mají převážně fotky, diplomy, určité drobnosti, řetízky a náušnice po předcích*.

Náboženství a víra

U tématu osudu náboženství, *odpověděli, že jsou věřící, nedodržují všechny zvyky, ale v Boha věří*. Na *osud také věří, co nám osud přichystá, to se stane*. V rodině jsou *pokřtěny všichni jak rodiče, tak i děti*. *Svatbu měli v kostele, je to rodinná tradice*. *Jména dětí jsme dávali po otci a druhé, které se nám líbilo nejvíce*.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc pro tuto rodinu jsou *vajíčka, pomlázka, kočičky, rodina pohromadě*. Ve své rodině *dodržují rituály jako barvení vajíček, pletení pomlázky, chození po sousedech a známých*. Jednotlivou *techniku zdobení vajíček (vyškrabávání)* si přináší z původní rodiny, *pletení pomlázky klasicky z 9 proutku, tuto*

techniku naučili prarodiče. *Z děděné tradice se snaží rozšiřovat a provozovat ve své rodině.*

Vánoce

Symboly Vánoc u těchto komunikačních partnerů jsou *stroměček, ryba, salát, rodina pohromadě, jmelí, vůně Vánoc*. Zásadní rituály, které nesmí v této rodině chybět, jsou *kapr, ozdobený stromek, Ježíšek pro děti a dárky*. Štědrý den v této rodině probíhá *snídání, k obědu kuba, ozdobení stroměčku, odpolední procházky, večeře, rozbalování dárků u stroměčku a posezení u TV a pohádek*. *Tradice se snaží provádět jako za jejich dětství*. Nesmí chybět samozřejmě pohádka: *Tři oříšky pro Popelku*.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nové svátky a tradice se nesnaží zavádět, spíše jsou pro ty tradiční. *1. Máj* nijak zvlášť *neslaví*, ale *pusa pod třešni proběhnout musí*, na *Valentýna* manžel *daruje kytku*. Názor na *Haloween* mají takový že: *„Haloween je převzatý svátek z Ameriky, nijak zvlášť ho neprožívají“*. Tento svátek *podle nich nemůže ohrozit u nás svátek Dušičky*, které mají větší a delší tradici. *Svátek „Dušičky“ pro rodinu znamená památka zesnulých, úklid hrobu, zapalování svíček a vzpomínky*.

Rodin 3:

Základní informace

Komunikační partnerka *30 let* vystudovala *vyšokou školu* v oboru pedagogiky. Před mateřskou dovolenou pracovala jako *učitelka na gymnázium*. Komunikační partner *30 let*, má také *vyšokoškolské vzdělání* na pedagogické fakultě. Pracuje jako *zástupce v soukromé firmě*. Mají *jedno dítě*, které je *2 roky* staré. Tato rodina se přiřazuje k *vyšoko příjmové skupině*. Jejich společné bydlení je *v bytě ve městě*.

Rodinné rituály

Pod slovy rodinné rituály si komunikační partneři představují *společně strávené večery, hlavně společně strávený čas, nedělní obědy s rodinou*. Rodinné rituály jsou pro ně tehdy, když je *celá rodina pohromadě a spolu*. Proto příkládají těmto rituálům *velkou hodnotu* a snaží se je dodržovat. V jejich rodině je *určitý nastavený řád* v tom, *kdo co má dělat, kdo o co se stará a najdeme zde rozdělenou práci*. Pracovní den u matky je takový, že ráno *vstane, udělá snídani, s dcerou hygienické potřeby, hrají si, připraví oběd, nakoupí, večer se s manželem společně střídají s koupáním malé dcerky a při čtení pohádek*. Muž *odjede ráno do práce, po práci většinou společně nakoupí, odpočine si po práci a věnuje se dceři*. O víkendu *se snaží trochu přispát, společná snídaně, v létě tráví čas na chatě, v zimě spíše doma, připravují společně oběd, odpolední procházky a nesmí chybět návštěva rodičů*. Jelikož mají volné víkendy, *nemyslí si, že by je práce omezovala v rodinných rituálech*.

Rodinné paměti

Komunikační partneři si přinášejí *z původní rodiny určitý smysl pro pořádek a harmonogram, vánoční zvyklosti a oslavy svátků, narozenin*. Tato rodina *si uchovává rodinou památku svým rodinným albem*, přehled o svých předcích prostřednictvím *rodokmenu nemají*. Otec dostal jako *předmět, který se přenáší z generace na generaci nástěnné hodiny, matka šperky po babičce*. Historkami si předávají informace, *jací byli jejich rodiče a prarodiče. Vzpomínkovou krabici, kde by měli předměty, které jim připomínají určité okamžiky v životě, nemají*.

Náboženství a víra

Na otázky týkající se náboženství a víry mi tato rodina odpověděla: *že jsou nevěřící a nevěří ani v osud, v Boha nebo jiné energie, i přesto že jsou oba pokřtění, neměli svatbu v kostele*. Z důvodu toho, že jsou nevěřící, *není jejich dcera pokřtěná. Jméno své dcery vybírali z anglického kalendáře, protože chtěli netradiční jméno*.

Velikonoce

Největší symboly Velikonoc jsou *vajíčka pečení mazance a pletení pomlázky*. V tento svátek *održují rituál pečení mazance a beránka a barvení vajíček*. Žádnou *techniku nemají*, namáčí v barvě a potom polepí samolepkami. Z původní rodiny si *přináší pečení mazance a barvení vajíček*.

Vánoce

Pro tuto rodinu jsou jasné symboly Vánoc *stromček, dárky, zvoneček, cukroví, společná večeře návštěva prarodičů a popřání krásných svátků vánočních*. O *Vánocích udržují rituály spíše jen společné večeře, posezení u stromčku, návštěva rodičů*. *Štědrý den probíhá* následovně, *ráno vstanou, mají společnou snídani, připraví společně oběd, snaží se v poledne dodržet post, pečou kubu, odpoledne se dojdou projít a na návštěvu za rodiči, později jdou zpět domů, připraví večeři, dárky a kolem 6h. se jdou společně navečeřet a dále se dívají na pohádky. Pohádku, kterou musí vidět je: Tři oříšky pro Popelku*. *Všechny rituály, které udržují, jsou z původní rodiny*.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nově vzniklé svátky slaví pouze Valentýn, jiné svátky do rodiny nepřináší. *I. Máj neslaví ale Valentýn ano, zajdou si na večeři*. *Haloween se v této rodině neslaví, nepřipadá jim to jako svátek, který by se měl slavit u nás*. Rozhodně *neberou tento svátek tak, aby zastínil svátek Dušičky*. V této rodině se o Dušičkách jde na *hřbitov pokládat věnce a vzpomíná se na všechny zesnulé*.

Rodina 4:

Základní informace

Komunikační partnerka 27 let vystudovala *vyšší školu* v oboru sociální práce. Pracovala, jako personalistka ale momentálně je na *mateřské dovolené*. komunikační partner 27 let také *vyššíškolsky vzdělaný*, nyní pracuje jako *záchranník*. Dle jejich

názoru jsou *středně příjmová rodina*. Myslí si, že by mohlo být hůř, ale i lépe. Společně mají *jedno dítě, staré rok a tři měsíce*. Žijí na *okraji města*, kde už se lidé znají téměř jako na vesnici, ale stále pocítují tlak a ruch města. Od malička oba vyrůstali v menších městech, ale studia strávili ve stejném městě, takže jim to takto vyhovovalo. Mají to blízko jak do města, tak do přírody. *Bydlí v domě*, ale nedalo by se o něm zatím mluvit jako o plně zařízeném. Je to sice *novostavba*, ale díky nedostatku peněz dům postupně dovybavují, takže není ještě úplně zabydlený. Zatím z něj ještě tak úplně necítí „teplo domova“.

Rodinné rituály

Pod rodinným rituálem si představí něco, *co se naučili v původní rodině v době, kdy byli děti a co nyní implementují v rodině své*. Například šupina pro štěstí pod každým talířem při Štědrovečerní večeři. Rodinné rituály jsou něco, *díky čemu si vzpomenou na dobu, kdy byly malí a co drží jejich rodinu pohromadě*. V dnešní uspěchané době je to něco, *co je vždy ukotví a přiblíží k rodině*. V této rodině je *nastavený řád*, který si přinesli z dětství, a proto ho zavedli. Syna mají ještě malého, takže to ještě tolik nepocítuje, ale až doroste, budou po něm požadovat minimálně to, že až přijde ze školy, bude se věnovat nejdříve úkolům a až potom zábavě. Určitě by chtěli, aby měl stanovený čas, kdy půjde spát a též na dobu, kterou stráví u počítače. Jejich *pracovní den vypadá takto: Ráno vstanou okolo 7, jelikož se v té době budí i syn. Matka dopoledne připravuje snídani, poklízí dům a vaří, odpoledne se hodně věnují synovi. Poté, co přijde manžel z práce, se věnuje chvíli sobě – čte si, hledá si zprávy na internetu a tak nějak oddychuje od běžného dne. Matka občas jde do fitka nebo někam s kamarádkami. Večer se střídají v přípravě večeře, poté koupou malého a společně mu čtou pohádky. Otec pracuje na směny, takže jsou dny, kdy je doma. Ty využívá k větším nákupům či srazům s přáteli nebo rodinným výletům či procházkám se psem*. Jejich role je vyrovnaná – oba se snaží na výchově podílet stejným dílem, i když je to těžké, když je většinu času se synem matka. *Otec vstává v 5:30. Po snídani se vypravuje do práce, do které dojíždí autem. Vrací se okolo půl 8, 8. Ve dnech, kdy má volno tráví čas společně, jezdí na výlety, pracuje na domě či relaxují. Víkend vyspávají alespoň do 10*

hodin. Většinou však vstávají kvůli synovi dříve. Poté buď společně, nebo každý sám (podle nápadů) vaří nějaké dobré jídlo. Odpoledne chodí na dlouhé procházky s svým psem. Večer mají sami pro sebe. Rodinné rituály neomezují díky tomu, že je komunikační partnerka na mateřské.

Rodinné paměti

Z původní rodiny si přinášejí tradice a zvyky barvení vajíček, pusu pod rozkvetlým stromem, chování o Vánocích při večeři - aby u ní seděli všichni a nenápadné zazvonění zvonečku. Hmotné věci – alba, když byli malí a krabici s jejich obrázky a hračkami z dětství, modely z papíru. Na rodinných albech chtějí začít pracovat, ale momentálně na to kvůli pracím na domě nemají čas. Mají vše v počítači a plánují si udělat fotoknihu. Rodokmen nemají graficky, ale v hlavě ho mají oba. Předměty, které se dědí z generace na generaci, je babiččin svatební prsten a recepty od mamky a babičky. Na historky je babička matky expert. Vždy, když se sejdou, baví celou rodinu. Ve vzpomínkové krabici bychom našli hračky, oblečení i nějakou matčinu „uměleckou tvorbu“.

Náboženství a víra

V Boha nevěří, ale v něco, co je nad nimi, v osud ano. Myslí si, že každý z nás má v životě určité věci předem dány. Žena pokřtěná není, muž ano. Syn zatím ne ani o křtu nemluvili. Pro matku tato věc není důležitá, ale pokud manžel bude chtít nechat syna pokřtít, nebude se bránit. Svatba v kostele nebyla, žena není pokřtěná. Jméno pro syna vybírali podle toho, jak se jim líbilo.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc: pomlázka, mazanec, beránek, žlutá kuřátka, velikonoční zajíček, barevná vajíčka, zelená tráva, barevné pentličky, řehtačka. Dodržují základní rituály polévání vodou, pokud přijdou koledníci po dvanácté. Až bude syn větší, určitě by chtěli barvit vajíčka a otec by ho chtěl naučit plést pomlázku. Mají svojí techniku na barvení vajíček a to v obalech od cibule a přikládají na ně různé druhy listů a trávy. Celé to balí do silonek a nechají v cibulových obalech vyvařit. Tuto

techniku si převzala z původní rodiny. Pletení pomlázky se muž naučil od svého otce. Všechny zmíněné tradice mají z rodin.

Vánoce

Nejdůležitější symboly Vánoc: *rodina, vánoční stromek a ozdoby na něm, betlém, kapr a salát, vánoční pohádky, dárky, zvoneček*. V této rodině se dodržují tradice: *nevstávají během večeře od stolu, vše se připraví předem*. Říkají: „Tak abychom se tu zase za rok všichni sešli.“ Jedí kapra. Neházejí střevicem, ani nelijí olovo. Jejich Štědrý den probíhá: *ráno vstanou a jedou pro stromeček do lesa, poté všichni společně zdobí stromek, vaří a připravují rybu a salát. Celý den koukají na pohádky. Okolo 7 jdou ke štědrovečernímu, slavnostně nazdobenému stromu, kde všichni povečeří u zapálených svíček. Nikdo během večeře nevstává. Čekají, než všichni dojedí večeři. Poté zazvoní zvoneček a jdou ke stromečku. Rozbalují dárky a všichni společně koukají na Popelku, kterou si nemůžou odpustit. Když byla komunikační partnerka malá, chodili ke krmelci dávat zvěři tvrdý chléb do krmelce. Nyní to nedělají. Jinak všechny tradice mají spojené z obou jejich rodin.*

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nově vzniklým *svátkům moc nehoví*. Říkají o sobě, že jsou asi staromódní, *ale preferují spíše klasické svátky*. *První máj slaví pusou. Na Valentýna jak kdy*. Občas si třeba *zajdou na večeři, ale nic si nekupují*. Na večeři si *zajdou i mimo svátek Valentýn*. Na svátek *Halloween je pro ně hezké si vydlabat dýni- pro dítě je to zajímavější než Dušičky*. *Vadí jim, jak media i obchodní centra tento svátek propagují. Halloween by mohl u mladší generace vytlačit svátek „ Dušičky“*. *Pokud si tento zvyk nebudeme předávat, mediálnost a reklama Halloweenu Dušičky zastíní*. Svátek *Dušičky pro tuto rodinu znamená sváteční řidiči na cestách, navštívení blízkých, kteří už nejsou mezi námi a uctění jejich památky*.

Rodina 5:

Základní informace

Komunikační partnerce je 37 let s *vysokoškolským titulem* doktorky, její vysokoškolské zaměření je v oblasti stomatologie a proto pracuje *jako zubařka* a má vlastní ordinaci. Komunikační partner *39 let vystudovaný s titulem JUDr.*, pracuje jako *právník* na živnostenském úřadě. Tato rodina se řadí do *středně příjmové* rodiny. Společně mají 2 *syny*, první syn 6 let, chodí do první třídy, 2 syn navštěvuje základní školu. Žijí na *okraji města v rodinném domě*.

Rodinné rituály

Pod pojmem rodinné rituály si představí *rodinnou sešlost, slavení narozenin, úzký kruh rodiny, teplo domova jistotu, opakující se činnosti*. V jejich rodině jsou tyto rituály *brány jako sešlost celé rodiny při určité příležitosti, nedělní obědy, dovolené a výlety*. Určitě si potrpí na rodinné sešlosti, nedělní obědy, kdy musí být rodina pohromadě a probírají zde všechny důležité věci... proto jsou pro *ně rituály důležité a zakládají si na nich*. Snaží se mít vše naplánované a dodržovat *v rodině řád* jako jsou tedy nedělní obědy, večere, společné snídaně, dovolené. Jejich *všední den probíhá tak, že ráno vstanou, nasnídají se, jednotlivě se střídají, kdo odveze děti do školy, oba jdou do práce, matka se vrací různě mezi 1-4 h., otec podle úředních hodin, proto mají na výpomoc slečnu na hlídání. Ta děti vyzvedne, nebo je doprovází na kroužky a dělá s nimi úkoly, pokud to tedy nestíhají rodiče, jinak se převážně o učení starají oni. O víkendu se snaží trávit čas s dětmi, výlety, rodinné aktivity a zápasy syna. Spoustu času stráví na chatě. Nesmí se zapomenout na nedělní oběd u rodičů*. Rodinné rituály mají sladěné s jejich prací, takže se *nenechají prací omezovat*.

Rodinné paměti

Z vlastních rodin si přinášejí *smysl pro řád a organizovanost, smysl pro rodinu, podporu a rodinné zázemí*, které se vytváří tradicemi. Svoje *vzpomínky uchovávají v rodinných albech*, kdy má každý člen vytvořen své a zároveň jedno velké společné

album, které dále rozšiřují. Vlastní *rodokmen mají* vytvořený a schovaný. Předměty, které se předávají z generace na generaci, jsou převážně *šperky, vázy, obraz, fotky, knížky, dopisy, deníky a recepty*. Díky těmto předmětům si předávají i *historky a vzpomínky na určité události, které si vyprávějí na rodinných sešlostech*. Také si uchovávají zděděné věci, ale i věci, na které si chtějí uchovat vzpomínku, *výrobky dětí, kresby, první botičky, diplomy, a drobné věci*.

Náboženství a víra

Tato rodina je *nevěřící jak v Boha tak ostatní energie a osud*. I přesto je podle tradice *každý v rodině pokřtěný*. Jelikož pochází z věřící rodiny, měli podle zvyků *svatbu v kostele*. Jméno svých synů vybírali tak, že *první bylo po otci a druhé to jak jsem jim líbilo*.

Velikonoce

Pro tuto rodinu nejznámější symboly Velikonoc jsou: *vajíčka, pomlázky, sněženky, mláďátka, hezké počasí, jaro, optimismus a sluníčko*. V rodině se dodržuje tradice *barvení vajíček, pletení pomlázek, chození po známých, pečení mazance*. Techniku, kterou si přinášejí z původní rodiny je asi recept na *pečení beránka a mazance, pletení pomlázky a zdobení vajíčkem voskem*. *Jednotlivé tradice si přinášejí z původní rodiny, dále předávají*.

Vánoce

Symboly Vánoc jsou: *rodinná pohoda, klid, sníh, společná večeře, kapr, stromeček*. Klasicky dodržují základní rituály jako *zdobení stromečku, čekání na Ježíška, sledování pohádek, šupina pod talíř*, u štědrovečerní večeře *nesmí nikdo odejít od stolu*. Štědrý večer probíhá takovým způsobem, že večer popřípadě *brzo ráno ozdobí stromeček, pokoj se stromečkem a s dárky je zavřený, ráno se nasnídají, koukají na pohádky a připravují čočkovou polévku a kubu, po polévce se jdou projít a chystají se na večeři, u stolu mají pod talířem šupinu, čekají, až každý dojí, pak teprve můžou odejít od stolu, potom zazvoní stromeček a jdou ke stromečku*. *Nemají vysloveně žádnou oblíbenou*

pohádku, na kterou by se musela dívat celá rodina. Tradice z původní rodiny si jsou hlavně čočková polévka a kuba. Pohádka, kterou musí bezpodmínečně vidět je: Tři oříšky pro Popelku.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nově vzniklým rituálům, nepřikládají žádný význam. Jsou spíše pro tradiční rituály. 1. Máj slaví polibkem pod třešní a Valentýn řeší kytkou a večerí. Halloween neberou jako českou tradici, proto se jí nesnaží v rodině rozšiřovat. Jsou názoru, že jednou ve společnosti vymizí svátek Dušičky a toto místo nahradí svátek Halloween. Na svátek „Dušičky“ chodí na hřbitov zapálit svíčku a vzpomínají na své blízké.

Příloha 2: Přepis rozhovorů - komunikační partneři i s dokončeným učebním oborem

Učební obor

Rodina 6:

Základní informace

Komunikační partnerka *26 let, vyučená cukrářka, před mateřskou dovolenou pracovala jako prodavačka v supermarketu. Komunikační partner 29 let vyučený truhlář, momentálně pracuje v soukromé firmě na výrobu nábytků. V příjmové kategorii se řadí do střední části, nemyslí si, že jsou na tom tak špatně. Komunikační partneři mají 2 syny, první 3 roky, druhý 1 rok. Společně všichni žijí ve velkém městě v domě.*

Rodinné rituály

Rodinné rituály jsou pro tuto rodinu určitý *zvyk, pravidelná věc, kdy je rodina společně u stolu. Rodinné rituály jsou společně strávené večery s rodinou, rodinné oslavy, společné výlety. Netrvají na nich příliš, pokud vyjde čas a nálada. Stanovený řád rozhodně nemají, vzhledem k práci otce a převážně hektickému životu to je pro ně nereálné. Průběh pracovního dne: klasické vstávání, snídání, muž jde do práce, matka se stará o domácnost a hlavně o děti, navečer se vrací muž z práce, stráví společně večer. Víkendy se snaží strávit společně s rodinou a vynahradit jim pracovní dny. Na otázku zda práce omezuje jejich rodinné rituály, odpověděli, že ne.*

Rodinné paměti

Z původní rodiny si přináší hlavně *optimismus a humor, pracovní píli, lásku k rodině. Rodinné album si uchovávají a vytvářejí stále nové. Své předky do určité linie znají ale jen málo a rodokmen si nikdy nenechali vytvořit. Předměty, které dostali od prarodičů a dědí se po generaci, jsou např. fotky, šperky a recepty. Zásadní vzpomínky si*

předávají ústně a vypraví si je při zvláštních příležitostech. Jiným způsobem si své vzpomínky např. vzpomínkovou krabicí neuchovávají.

Náboženství a víra

Věřící v Boha v této rodině nejsou, leda věří v osud. Co se má stát se stane. Rodiče jsou pokřtěni oba, ale děti nejsou. Svatbu v kostele i přesto, že jsou pokřtěni, neměli. Jméno pro své syny si vybírali podle toho, jak se jim líbila.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc pro tuto rodinu jsou: pomlázka, vajíčka, beránek, koleda. V tento den slaví základní rituály jako chození po koledě a barvení vajíček. Techniku, kterou zdělili je barvení vajíček (ve slupce od cibule) a pletení pomlázek. Tyto tradice provozovali i v jejich dětství a teď přináší do své rodiny.

Vánoce

Nejdůležitější symboly Vánoc jsou: cukroví, dárky, stromeček, sníh, pohádky. V rodině dodržují zvyky jako čekání na Ježíška, zdobení stromečku, kapr. Jejich Štědrý den probíhá následovně: ráno vstanou, koukají na pohádky, po obědě se jdou projít a otec připraví stromek a dárky, navečer se navečeří a čekají na zvoneček, poté jdou rozbalovat dárky. Pohádku, na kterou se dívá celá rodina, je bezpodmínečně Mrazík. V jejich původní rodině Štědrý den probíhal podobným způsobem, proto zachovali základní znaky např. zdobení stromečku štedrovečerní večere.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Přicházející svátky nejsou pro tuto rodinu důležité, nenechávají je do své rodiny proniknout. 1.Máj a svátek Valentýn řeší stejným způsobem a to pusou. Svátek Halloween se snaží ignorovat, žádné zvyky tohoto svátku nepodporovat. Je to praštý svátek ze západu. Doufají, že i ostatní jsou toho názoru a nenechají se zaslepit medií, takovým způsobem, aby zanikl svátek Dušičky. Dušičky jsou u nás tradice, a proto pokaždé jdou na hřbitov a vzpomínají na své blízké.

Rodina 7:

Základní informace:

Komunikační partnerka 37 let je *vyučená pánská krejčová*, dlouhodobě pracuje jako *prodavačka* v pekařství, kde se střídá na ranní nebo odpolední směně. Komunikační partner 38 let má *výuční list v oboru strojník zemědělských strojů*, dlouhodobě pracoval jako automechanik, poslední 5 let pracuje jako *kameník* ve stavební firmě. Vzhledem k jeho práci musí odjíždět na týden pryč a vrací se na víkendy. Tato rodina se podle svých pocitů zařadila do *středně příjmové rodiny*. Společně mají 3 syny, *první syn 12 let*, chodí na základní školu, *druhý syn 15 let*, chodí na střední obchodní školu, *třetí syn 19* na vyšší odbornou školu. Žijí v *malém městě v panelovém domě*.

Rodinné rituály

Pod pojmem rodinné rituály tato rodina vidí *něco jako, zachování rodinného pouta např. Vánoce, rodinné oslavy, narozeniny a nejvíce společných chvil v rodinném kruhu*. Rodinné rituály pro ně znamenají *chvilky radosti a vzpomínek a hodnotu přikládají jen určitým rodinným rituálům, které jsou pro ně srdeční záležitostí a prožitkem lásky k ostatním*. V této rodině *není přesně stanovený řád*, ale jsou zde *určité zvyky, které se opakují*. Pracovní den vypadá tak, že *matka připraví snídani, odejde do práce a synové se vypraví do školy, odpoledne přijde domů, připraví oběd na další den a někdy i večeri a zbytek dne dělá domácí práci*. Synové *přijdou odpoledne domů, nají se, jdou na fotbal nebo ven s kamarády, v jiném případě se učí nebo jsou na počítači*. Otec je *přes týden mimo domov*. Matka *pokaždé, když přijde z práce, si dá doma kávu a povídá si se syny*. Tato rodina se o víkendech *snáží snídat a obědovat společně*. Odpoledne má každý svůj program. Jednou *do měsíce se společně podívají na film*. V neděli je *společný oběd u rodičů*. *Manželé také dodržují chvilku pro sebe a večerní posezení s přáteli*. Komunikační partneři *nepocitují, že by je jejich práce omezovala v rodinných tradicích*.

Rodinné paměti

Tato rodina si přináší z původní rodiny: *rodinné řešení jakéhokoliv problému, snaha o co nejvíce společných chvil u stolu, ať se to týká večeře, oběda i odpoledního čaje, kávy, rodinných výletů, akcí a oslav*. Jednotlivé vzpomínky si uchovávají v *albech s fotografiemi* a na *DVD*, nejhezčí vzpomínky si připomínají *fotkami na lednici*. *Rodokmen své rodiny nemají* a nepátrají tak daleko po svých předcích. Komunikační partneři dostali od rodičů či prarodičů předměty, jako jsou *fotky, šperky, kuchařka a sbírku panenek*, které jsou předávány z generace na generaci. Dále si také předávají jednotlivé historiky a události v jejich životě. Vzpomínky si uchovávají díky „vzpomínkové krabici“, kde jsou jednotlivé věci např. *fotky, poháry, medaile, diplomy, památníky, výrobky a jiné předměty*, které jim připomínají určitou událost.

Náboženství a víra

Na téma osudu, životní energie či jiné síly, která by mohla určovat jejich život, odpověděli: „*Jaký Bůh osud předepíše, takový Tě nemine.*“ Rodina je *věřící*, ale nedodržuje všechny zvyky jejich náboženství. V rodině jsou *všichni pokřtění*. Komunikační partneři *měli svatbu v kostele*. Jednotlivá jména dětí si vybírali tak, že *první syn dostal jméno po otci*, byl to zvyk v rodině a zbytek jak se jim jednotlivá jména líbila.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc pro rodinu *jsou příchod jara, volný den a krásné počasí*. V tento den dodržují tradici: *pokud je hezké počasí vyrazí na výlet, nesmí se zapomenout na ranní mrskačku, vajíčka nebarví ani nepletou pomlázky, ale starají se o velikonoční atmosféru a výzdobu*. Snaží se, aby tato tradice úplně nezanikla.

Vánoce

Nejdůležitější symboly Vánoc pro tuto rodinu *jsou krásně ozdobený stromeček, kapr na talíři, venku bílo a doma rodinné teplo*. V tento den dodržují tradice, *věří na Ježíška, sledují klasické české pohádky, navštěvují své nejbližší*. Pohádky, které musí

bezpodmínečně vidět celá rodina, jsou: *Tři oříšky pro Popelku a Pyšná princezna*. Štědrý den u nich probíhá tak, že *celý den jsou bez masa, aby viděli zlaté prasátko, zapálené svíčky těm co už mezi nimi nemohou být, samozřejmě příprava štedrovečerní večeře a stolu, čekání až zazvoní zvoneček po rozdání dárků a pohádce, chodí na půlnoční mši. Mají snahu, aby vše bylo jako za jejich dětství, aby jejich dětem zanechali co nejvíce vzpomínek a aby ty krásné tradice vydržely co nejdéle.*

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nově přicházející svátky si moc *nepřipouští a nevěnují jim velkou pozornost*. 1. Máj si spojují s *prvomájovým průvodem a mávátky*, nyní jsou rádi *za polibek pod rozkvetlou třešní*. Svátek Valentýn berou jako *svátek pro mladé lidi, a neslaví ho*. Na myšlenku vytlačování svátků „Dušiček“ Halloweenem mi rodina odpověděla, že *Halloween pro ně nemá žádný význam, je to mladší svátek, který v České Republice nemá, co dělat, protože tady jsou čarodějnice*. Na téma Halloween a rozšiřování ho do našeho povědomí tato rodina měla jasný názor, protože Halloween je pro ně *kopírován ze západu a těmto komunikačním partnerům nic neříká, v našem státě jsou „Dušičky“ a to je den, kdy se zapálí svíčky na hřbitově a vzpomíná se na zesnulé*. Tato rodina má svátek „Dušičky“ spojený s *památkou, nebo-li s dnem všech nejbližších zesnulých a toto by chtěli zachovat*.

Rodina 8:

Základní informace:

Komunikační partnerka 36 let je *vyučená pánská krejčová*, dlouhodobě pracovala jako *švadlena v půjčovně šatů*, momentálně pracuje v bezpečnostní agentuře jako *ochranka*. Komunikační partner 42 let má *výuční list v oboru kuchař/číšník* pracuje jako *řidič kamionů*. Vzhledem k jeho pracovní době se *pochybuje doma jen o víkendech*. Rodina se zařadila do *nízkopříjmové skupiny*. Společně mají 2 děti, *syna 14 let chodí na*

základní školu, dceru 12let také navštěvuje základní školu. Žijí v malém městě v řadovém domě.

Rodinné rituály

Rodinné rituály jsou pro tuto rodinu *uklizení, práce a také rodinné sešlosti, oslavy, párty, společenské večery s přáteli*. Význam rodinných rituálů pro ně znamená *blaho rodiny, klidné večery s rodinou, teplo domova*. Rituálům *nepřikládají velkou hodnotu*. Přesně *stanovený řád* v této rodině *nenajdeme*. Průběh pracovního dne záleží na směně matky, pokud má ranní směnu matka *ráno vstane, připraví snídání a jde do práce*. Děti *jdou do školy, po škole jdou buď k prarodičům, nebo domů*. V týdnech, kdy má matka noční jsou děti u prarodičů. *Otec přes týden v rodině není*, takže se zapojuje do průběhu minimálně. O víkendy se matka střídá v práci. Pokud není v práci, dělá *domácí práce, snaží se věnovat rodině výlety, filmy, společný oběd, a nedělní oběd u rodičů, a večerní posezení s přáteli a v létě grilování na zahradě*. Díky práci se musí jejich rodinné rituály *omezovat a přizpůsobit*.

Rodinné paměti

Komunikační partneři si přinášejí do vlastní rodiny *rituál čekání jeden na druhého a sešlost celé rodiny jak u oběda, večeře či oslavy i odpolední kávy*. *Vzpomínky si zachovávají v sestavování rodinných alb*. *Vlastní rodokmen nemají, nevidí důvod ho mít*. Předměty děděné z generace na generaci, v této rodině jsou *váza, fotky, šperky a kuchařka*. Jednotlivé *historiky a vzpomínky* na zásadní události jsou *předávány pomocí historek*, které si vyprávějí při společných chvílích s rodinou. *Vzpomínkovou krabici nemají*.

Náboženství a víra

V oblasti náboženství, životní energie či posmrtného života odpověděli, že *věří v určitou energii a v posmrtný život ale v Boha rozhodně ne*. Rodiče jsou *pokřtěni ale děti ne*, nepřišlo jim to důležité. *Svatbu v kostele neměli ani nechtěli, necítili by se tam*

dobře z důvodu toho, že v Boha nevěří. *Jména svých dětí vybírali po domluvě, které se jim líbilo nejvíce.*

Velikonoce

Pro komunikační partnery je nejdůležitější symbol Velikonoc *jaro a vajíčka*. Základní rituály tohoto svátku pro rodinu je *pletení pomlázky a barvení vajíček*. Žena má svojí *techniku při barvení vajíček*, kterou zdělila po svých rodičích a to takovou, že je barví *ve slupce od cibule*. *Pomlázku nepletou*, dostávají ji od souseda. *Velikonoční tradice neodmítají*, ale mrzí je, že za poslední dobu upadají a proto *se snaží některé tradice ve své rodině udržovat a předávat dále*.

Vánoce

Pro tuto rodinu jsou nejdůležitější symboly Vánoc: *ozdobený stromeček, pohádky, teplo domova a klid, rodina pohromadě hlavně při štědrovečerní večeři*. Nejčastěji dodržované rituály o Vánocích jsou: *zdobení stromečku, sledování pohádek, rozbalování dárků a rodinné návštěvy*. Pohádku, kterou musí bezpodmínečně vidět celá rodina je: *S čerty nejsou žerty a Tři oříšky pro Popelku*. Průběh Štědrého dne v této rodině začíná *ozdobením stromečku, koupáním kapra, zabalením dárků, sledováním pohádek, celý den se čeká a připravuje na štědrovečerní večeři a poté nastane rozbalování dárků a rodinné setkání u stromečku*. *Určité rituály si přenášejí z původní rodiny*.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nově přicházející *svátky* pro tuto rodinu *nejsou důležité*, ale pokud by měl být *den volna navíc, nebránili by se*. *Na 1. Máj čeká žena na první májovou pusu*. Svátek *Valentýn neslaví a odmítají ho*. Názor na Halloween a jeho rozšiřování mají jasný. *Halloween pro ně není svátek, na ženu tento svátek působí děsivě, vidí vtom mrtvé a způsobuje jí deprese*. Oba jsou názoru, že *pronikající Halloween, by mohl vytlačit svátek „Dušičky“*, z důvodu toho, že *dnešní mládež se raději převléká do masek a jde*

pít, než aby šli zapálit svíčku. Svátek „Dušičky“ je pro ně památka zesnulých, při kterém vzpomínají na jejich blízké.

Rodina 9:

Základní informace

Komunikační partnerka 35 let vyučená kadeřnice, po mateřské dovolené nastoupila do masozávodu, kde pracuje jako dělnice. Komunikační partner 39 let, vyučený v oboru řezníka, pracuje v masozávodě jako skladník. Komunikační partneři se zařadili do středně příjmové kategorii, myslí si, že by mohlo a bude i hůř. Společně mají dvě děti, první syna 14 let, chodí na základní školu, druhé dítě je dcera 6 let, začala navštěvovat první třídu. Bydlí na vesnici v rodinném domě.

Rodinné rituály

Základem rodinných rituálu je pro tuto rodinu opakující se činnost, kterou tvoří rodina dohromady, při které je celá rodina pohromadě. V této rodině jsou rodinné rituály např. společné večery strávené u televize, společné dovolené a společné aktivity a snaží se je pravidelně dodržovat. Pro rodinu je toto velmi důležité, protože jsou to jediné okamžiky klidu, kdy je rodina pohromadě. V této rodině je už zaběhlý řád, kdo co dělá, kdy se děti učí, kdy se uklízí, jezdí k rodičům. Všední den probíhá tak, že otec odejde do práce, matka připraví snídani a jde do práce, děti se vypraví do školy, po škole jdou domů, dělat úkoly a poté počkají, než přijdou rodiče a jdou ven. Když oba přijdou z práce, dají si kávu a popovídají si, jak bylo v práci a s dětmi co bylo nového ve škole. Následuje večere a po večeri hygiena a koukání na televizi, zde mají přesně nastaveno kdo, dokdy se dívá a kdy musí jít spát. Víkend tráví převážně u rodičů, kde je dost práce a musí pomáhat, proto je základem společný oběd a odpolední káva. Jejich práce je ovlivňuje v rodinných rituálech, z důvodu toho, že musí chodit brzo do práce, nemůžou mít společné snídane a další věci.

Rodinná paměť

Z původní rodiny si přináší *úctu ke starším a k věcem, určit si dané hodnoty, smysl pro to hledat řešení a slavení zásadních svátků*. Vzpomínky si uchovávají prostřednictvím *fotek*, kdy se snaží vytvářet si své rodinné album a dále ho rozšiřovat. *Vlastní rodokmen vytvářeli společně se svými prarodiči*. Dále si vzpomínky předávají prostřednictvím *předmětů*, které se darují z generace na generaci jako např. *bible, kuchařka, obraz a šperky*. Prostřednictvím těchto předmětů se uchovávají *jednotlivé historky, které se vypráví na rodinných sešlostech*. Vzpomínky nastávají také tehdy, když se otevře takzvaná vzpomínková krabice, kde v této rodině najdeme *kresby a výrobky dětí, diplomy, medaile, fotky, přání, dopis Ježíškovi*.

Náboženství a víra

Tato rodina je *věřící, věří v Boha i v osud, tvrdí, že co se má stát se stane*. Díky tomu, že jsou věřící a vychovávaní ve věřící rodině jsou *všichni členové rodiny pokřtění*. *Svatba tedy bezpochybně byla v kostele*. *Jméno pro své děti si vybírali podle toho, které se jim líbilo nejvíce*.

Velikonoce

Nejdůležitější symboly Velikonoc jsou: *pomlázka, vajíčka, zajíček, beránek, sněženky, pentle, řehtačky*. Tradice v tento svátek dodržují: *páteční pust, pletení pomlázky, barvení vajíček, pečení beránka a zajíčka, příprava na koledníky*. *Techniky jednotlivých zvyků zdělili od svých rodičů, a předávají dále svým potomkům*. *Techniky na pečení beránka a zajíčka, pletení pomlázky, a barvení vajíček (v cibulové slupce)*.

Vánoce

Symboly Vánoc jsou: *zasněžená krajina, stromeček, dárky, teplo domova, cukroví, pohádky, rodinná pohoda a klid*. Rituály, které se dodržují v této rodině, jsou: *dopis Ježíškovi, kapr salát, šupina pod talířem, společná večeře, zvoneček, dárky ozdobený stromeček*. Průběh Vánoc skombinovali manželé ze svých původních rodin a vytvořili určitý kompromis. Pohádky, kterou sleduje celá rodina pohromadě, jsou: *S čerty nejsou*

žerty a Byl jednou jeden král. Štědrý večer začíná přípravou stromečku, a dárků do obývacího pokoje, ten se poté uzamkne a do večere nikdo nesmí vstoupit, chystá se na oběd, sledují se pohádky, a později na večeri, smaží se kapr, připravuje salát, prostírá stůl, nesmí chybět šupina pod talířem, od stolu se nesmí odejít, dřív než všichni dojí. Poté se pustí prskavky, zazvoní zvonek a jde se ke stromečku, po rozbalení dárku se jde na půlnoční mši.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nové svátky se v této rodině nerozvíjí, jsou pro tradiční a zděděné rituály. 1.Máj se odbyde pusou a Valentýna řeší kytkou a vínem. Halloween v rodině neslaví, nepřijde jim důležitý, jsou si jisti, že do budoucna se tento svátek vžije stejně jako Valentýn. Svátek „Dušičky“ se slaví klasicky, výroba věnečků, návštěva hřbitova, zapálení svíčky a vzpomínání na zesnulé.

Rodina 10:

Základní informace:

Komunikační partnerka 30 let, vyučená v oboru kuchař/číšník, pracuje jako dělnice v masozávodě. V této době je na *mateřské dovolené*. Komunikační partner 33 let, vyučený v oboru automechanik, pracuje jako dělník v masozávodě. Do příjmové kategorie se zařadilo do středně příjmové. Společně mají dvojčata dvě dcery 1 roky staré. Bydlí v *rodinném domku* na okraji vesnice.

Rodinné rituály

Pro manžele rodinné rituály znamenají to, *co dělá rodina společně, slavení svátků, narozenin, společné večery*. Rodinné rituály znamenají *dovolená, společné aktivity, společně strávené Vánoce*. *Extra si na nějakých rituálech nepotrpí, záleží podle situace*. V rodině nemají *přesně stanovený řád*, z důvodů práce a přestavby domu. Pořád něco

dělají, nemůžou vědět, kdy práce skončí a začít s něčím jiným. Proto se *nemůžou věnovat naplno rodině*. Pracovní den vypadá tak, že *otec odjede ráno do práce, matka se stará celý den o děti, přes den jí pomáhají rodiče, odpoledne se otec vrátí z práce, pomůže s dětmi, poté pracuje na zahradě nebo domě, večer pomáhá s koupáním a uspáváním. Víkendy probíhají tak, že se snaží věnovat čas dětem, procházk,y výlety, oběd u rodičů*.

Rodinná paměť

Z původní rodiny si přináším *smysl pro pořádek, pracovní nasazení, smysl řešit problémy bez násilí*. Celá rodina má *své album fotek*, které si *prohlíží při určitých příležitostech a vyprávíme si určité historky k daným vzpomínkám*. Svůj *rodokmen nemají vypracovaný, ani to neplánují*. Na své předky vzpomínají prostřednictvím předmětů, které si předávají z generace na generaci jako např. *šperky, knížky, vázy a hodinky*. Svě vzpomínky uchovávají v takzvané *vzpomínkové krabici, kde mají různé drobnosti, obrázky, památníky a hračky*.

Náboženství a víra

Tato rodina je věřící, *věří v Boha i v osud*. Manželé byli vychovávaní v rodině, kde byli také všichni věřící. *Všichni členové dané rodiny jsou pokřtění*. Podle tradice měli *tedy svatbu v kostele. Jména dětí vybírali podle toho, která se jim líbila*.

Velikonoce

Velikonoce mají základní symboly, kterými jsou: *vajíčka, beránek, kuřátka, pomlázka, jaro*. Tato rodina dodržuje rituály jako: *barvení vajíček, pletení pomlázky, chození po koledě a pečení beránka*. Mají své určité techniky, jak na *zdobení vajíček pomocí vyškrabávání, tak pletení pomlázky*. Tyto *techniky se naučili ve své původní rodině a chtějí předávat dále*.

Vánoce

Symbole pro Vánoce jsou: *stromek, sníh, dárky, rodina pohromadě, kapr*. Dodržují základní rituály jako například: *zdobení stromečku, společná večeře, rozbalování dárků, chození na půlnoční mši*. Tento slavnostní den začíná *snídání, ozdobením stromečku, jelikož jsou dcery ještě malé, Ježíška moc neřeší, dále připravují oběd, polévku a kubu, pak následuje procházka a štědrovečerní večeře salát s kaprem, rozbalování dárečků a poté se jde na půlnoční mši*. Manželé *sladili své tradice z původních rodin a rádi je předávají svým dětem*. Pohádka, na kterou se dívají každé Vánoce, jsou: *S čerty nejsou žerty a Pyšná princezna*.

Zaniklé a nově vzniklé rituály

Nové svátky nepřijímají, silně je odmítají. 1. Máj oslaví vždy pod rozkvetlou třešní polibkem, svátek Valentýn neslaví, nedávají si žádné dárky ani nechodí na večeři. Halloween je pro ně americký svátek, který sem nepatří. Jeho propagace jim vadí, zbytečně tu obtěžuje ostatní a přehlíží se svátek Dušičky. „Dušičky“ oslaví jako každý, jde se na hřbitov zapálit svíčka a zavzpomínat na své blízké.